

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Afflictio Consolans, Seu Svccincta Non Minvs Ac Clara Methodvs

Wintrich, Victor

Coloniæ, 1644

Benedictio Regis, Conditio Pacis, Id est, Discvrsvs Aliquvot Qvibvs Regis
Regvm & Domini Dominantium exemplo erudiuntur Magnates, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45734](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45734)

BENEDICTIO
REGIS,

CONDITIO
PACIS,

Id est,

DISCVRSVS ALIQVOT
QVIBVS REGIS REGVM & DOMINI
Dominantium exemplo erudiuntur Ma-
gnates, qualiter cum Rege summo, Prin-
cipe maximo, Superiorum Supremo
benedici, pacemq; impetrare
valeant.

*Benedictus qui venit in nomine
Domini. Matth. 21.*

*Et nunc Reges intelligite, erudimini qui
iudicatis terram. Psal. 2.*

•5090•

COLONIAE,
Apud IOANNEM HENNINGIVM,
sub signo Cerui, Anno 1644.

A

A

A

dit

dea

est

ple

riis

a

no

du

ne

De

na

ANIMADVERSIO AD LECTOREM.

A Mice ac beneuole Lector, quòd Afflictioni Consolanti, Pacis adiunxerim Conditionem, non tibi mirum videatur. Nam sicut Magnatum est, Paci pro viribus studere; sic plebium, calamitates ex belli iniuriis ortas patienter sufferre.

Quae duo cum pariter optentur, non dispari tibi praelo proponenda duxi, ut simul pro Principum Benedictione & subditorum solatio Deum exorare discas; integritas namque capitis sanitatem membrorum,

brorum, & Superioris bonitas
pacem & tranquillitatem confert
subditorum, ac Regis denique be-
nedictio maledictionem auferit
seruorum.

Cùm etiam à lectione animum
plerumque auocet prolixitas, am-
plissimas has materias breuissimè
contraxi calamo, ut pauca, quæ fa-
ciliùs imbibantur, quàm multa,
quæ vix primis libentur labijs, vo-
tiliùs proposuisse videar; veritas
namque multis non eget, & rectius
meminimus, quæ paucis compre-
hensa fuerunt.

Tu igitur meo, si placet, utere
studio, ut si (iusto Dei iudicio) pa-
cem fortè in postremis non hau-
rias, in prioribus saltè consoleris.
Vale.

DIS-

DISCVRSVS I.

Ostenditur, Reges, vt benedicti sint, pueros esse non debere.

Benedictus qui venit in nomine Domini. Matth. 21.

Ost terrificam illam, in amoenissimis deliciarum hortis maledictionis vocem insonantem: *Maledicta terra in opere tuo. Genes. 3.*

Heu quàm procul à toto humano genere exulabat benedictio! Heu quot mille annorum curriculis frustra desiderabatur! non reuersura, nisi veniret *Benedictus* in nomine Domini.

Maledictum super terram inundabat; vndique execratio vagabatur.

Lugebant super hoc Sancti, dum frequenter magni illius Iudeorum Heracliti, Ieremiam loquor, querula suspiria ingeminabant: *Vae mihi, mater mea, quare genuisti me virum rixam, viram discordia in vniuersa terra? - - - -*
Omnes maledicunt mihi.

Generalissimam hanc maledictionem ab humano genere, nisi ab illo, de quo promissio diuina facta fuerat Abraham:

Gen. 22. In femine tuo benedicentur omnes gentes, tolli posse, probè antiqui Patres scientes multiplicatis suspirijs, frequenter precibus, Deum, vt illum qui opprobrium auferret, qui pro maledictione benedictionem adferret, mittere vel tandem dignaretur, instanter rogarunt,

Num 6. iuxta illud: Ipsi inuocabunt me, & ego benedicam. Confidens proinde, ac veritati, certæq; promissioni assentiens Psalmista, nil herendo, aiebat: *Benedictionem dabit Legislatores.* Exultauit Abraham, rogauit Dauid, vt viderent hunc: Nos vidimus, & lætati sumus; proinde, Exulta

Psal. 83. & iubila satis, filia Ierusalem, plebs Christiana, Ecce Rex tuus venit, venit benedictus in nomine Domini. Benedictus

(di-

(dico) venit, quia *Vir Oriens nomen eius.* Zach. 6.

Ostendam hic primò, Reges non Pueros esse debere.

Secundò, Christum benedictum, quia Rex Vir, Damna Puerorum tollens.

QVLD SIT ESSE REGEM
PVERVM?

Certè si in aliqua Republica, Principatu, Imperio aut Regno Puer Gubernacula teneat, nec Gubernans, nec Gubernati, benedici possunt. Pro quo notes velim, si Puer in sacra Pagina variùm furni.

Primò, pro seruo, idque frequenter: *Suscepit Israël puerum suum.* Luc. I.

Secundò, pro filiis: *Pueri mei mecum sunt in Cubili.* Luc. II.

Tertiò, pro vero puero infante: *Inuenerunt Puerum cum Maria matre eius.* Matth. 2.

Quartò, pro puero moribus, non ætate: *Va terra, cuius Rex puer est.* Eccl. 10.

Theodoretus, super illud Num. II. *Porta eos in sinu tuo, sicut portare solet nutrix infantulum,* sic habet: Ex his patet, quod refacit illorum imperfectionem, dum eos.

eos.

eos comparauit infanti, qui nihil possit
 ac velit, quàm lac sugere. Et D. Chry-
Homil. 33 sostomus: Iudaicus, inquit, populus erat
in Matt. adolescens, non ætate, sed leuitate, mo-
 ribus immaturus, non annis; talem certè
 quotquot & quicumque Regem habent,
 dicere non possunt: Benedictus Rex no-
 ster, qui venit in nomine Domini. Nam
 optimè doctissimus noster ac sapientil-
 simus Guarra ait: Sub Principibus nimis
 adolescentibus ingentes sæpe calamita-
 tes Regna perpeti solent.

DAMNA REGVM PVERORVM.

Hinc iustissimus Iudæorum scelerum
 vindex Deus, dum grauiissimis illorum
 peccatis ad vindictam prouocatus, pu-
 nitionem meditabatur, aliud illis dete-
 rius, horribilius, aut timendum magis,
 non minatus est, quàm: *Dabo Pueros*
Principes eorum, & effœminati domina-
buntur eis. Et Sapiens suprâ: *Vae terra,*
cuius Rex puer est.

Nouerat hoc ille Philosophus, qui
 roganti Pyrrho, Epirotarum Rege, quæ
 Ciuitas foelicio, clarior & excellentior
 esset? Molerda, respondit, (est ciuitas
 Acha-

Achaia) vbi muri ex lapidibus nigris,
 Senatus ex capitibus canis conflatur:
 Infoelix (addit) es Numantia, infoelix
 Carthago & Athenis; putatis excellere,
 sed depressæ estis, eo quòd Senatores
 habeatis iuuenes.

Idcirco Romæ in porticu Tabernæ
 meritoria (ex qua sub Natalem Salua-
 toris Christi mirabiliter oleum fluxit)
 vbi olim veterani & emeriti milites ale-
 bantur, hæc Carmina aureis visebantur
 literis inscripta:

Romavetus, veteres dū te rexere Quirites,

Nec bonus immunis, nec malus vllus erat.

Defunctis Patrib. successit prava iuuentus,

Cuius consilio precipitata ruis.

Quia enim tales à Consiliarijs reguntur,
 quorum parum interest salus boni pu-
 blici, ab ijsdem vel ad tyrannidem vel
 leuitates & philautiam, pro eorum ge-
 nio diuerso, diuersimodè pertrahuntur.

Exemplum hoc vnum vobis sit instar o-
 mnium, quare scilicet Rex Roboam seq;
 suumq; regnum perdiderit, non ob aliud
 fanè, nisi quia & ipse puer, puerorumque,
 id est, malorum consilio regebatur. Sic
 habet Scriptura: *De relicto consilio Senio-*

rum

niorum respondit populo dura. - - -
 3. Reg. 12. Qui proinde exacerbatus, à Rege defecit: *Quæ nobis, inquit, pars in David vel qua hæreditas in filio Isai? Vade Israel in tabernacula tua. Ecce quæ mala pueritia Regis creat.*

Sanctus Dei amicus, tot Israëlem beneficijs obstringens, Davidem dico, contemnitur, hæreditas & sanguis eius Regius despicitur, Adiram Præfectus Regis occiditur, Regnum totum turbatur, & decem deficiunt Tribus, ac culti vndique tumultuantur. Vnde hæc omnia? Rex puer erat, ideoq; non benedictus.

REX CHRISTVS NON PVER,
 IDEOQVE BENEDICTVS
 VENIT.

Resuscitatur autem Ecclesiæ longè alius Rex à Regibus Synagogæ, qui Rex pacificus nominabitur & erit, proindeq; magnificandus & benedictus, qui plus quam Salomon, qui inuocauit, & venit in illum spiritus sapientia, vt nullatenus puer esset, hic antequam possit vocare patrem & matrem, sciet reprobare matrem, & eligere bonum, sciet diripere

Sap. 7.

sa. 8.

spolia, sciet tueri Regna. Benedictus ille, qui venit in nomine Domini; nulla in eius regimine formidanda damna, factiones nullæ, pericula nulla.

Puer quidem erat Salomon 12. annorum, (vti Hebræorum Rabbini & Hieronymus sentiunt) at vt canus prudentissimè æquissimam tulit sententiam; quia à Patre luminum sapientiam, quam petierat, misericorditer obtinuit. Vtinam perseueranter retinuisset!

Sic benedictus Rex noster, dum Puer esset 12. annorum, Doctoribus fit admirationi, eosq; sapientia sua suspensos & attonitos tenet, in illo namque *thesauri sapientia & scientia Dei absconditi erant.* Non iam terræ nostræ Væ interminetur, quia Rex noster puer non est, tollantur versus ex porticu Bethleemica, quia *Antiquus super nos regnat dierum.* De cætero non Consiliarij tyrannidem suadentes, non propria festantes lucra, apud hunc Regem audientur. Vis hoc probem? Venerat aliquando Capharnaum stipatus Consiliarijs; suadent bella, intentant minas, arma ministrant, ignem è coelo cieri volunt

con-

Epist. 138

ad Vitale

3. Reg. 3.

Col. 2.

Dan. 7.

Luc. 9. consummentem suscipere Regem nostrum nolentes. Sed audi, quid sapientissimus Rex noster, de quo dicitur: *Regnabit Rex, & sapiens erit: Nescitis, ait, cuius spiritus sitis, Filius hominis non venit homines perdere, sed saluare.* Rex sum senex, sed puer forem, si vobis assentiret. Benedictus igitur Rex noster, quia puer non est.

Audi aliud, & prudentiam Regis cur mirare, venerare & dilige. Statuerat Rex noster pro bono publico, priuatum parui pendere lucrum, respectum despiciere, maiestatem inclinare, imò propriam pessundare vitam; sic enim status Imperij exigebat, sic Regni salus postulabat, sic subditorum suadebat, imò urgebat necessitas: Audit hoc supremus aulae eius Marescallus Petrus, & aliud

Matt. 16. suadet: *Absit, inquit, hoc à te, Regem te cogita, periculo subducendus, non obijciendus es; cadant proinde subditi, perstet Rex; pereant membra, saluetur caput; periclitetur plebs, modò securus Rex fit.*

Ast Rex noster, quia puer non erat: *Vade, inquit, retrò Satan; non enim sapientis*

ipientis quæ Regis sunt, sapis, sed quæ sunt pueri. Rex certè, si puer esse nolit, non sibi se, sed Regno datum natumque arbitretur. Benedictus ergo Rex noster, qui *nobis natus, nobis datus, & benedicti Ecclesia.* omnes post ipsum Reges, qui se regere norunt, ne fatuo aliorum consilio transuersum agantur.

Non puer erat Theodosius iunior, dum rogatus à suis, quamobrem neminem eorum à quibus lædebat, afficeret supplicio? respondit: Utinam mihi liceret & mortuos ad vitam reuocare! hoc præstat Rex noster Christus, ideo non puer, ideo benedictus qui venit in nomine Domini. Hunc, ô Christiane, ut dirigat te, te ut regat, ardentè, cupidè ac deuotè implora, nec quidquam curabis aduersi; quia scriptum est: *Domini regit me, & nihil mihi deerit.* *Psal. 22.*

Hunc sequimini, Principes, &
Pax affulgebit.

* *
*

DIS-

DISCURSUS II.

*Benedictus qui venit in nomine
Domini. Matth. 21.*

Quia venit Rex, qui omnium
suffragijs vt bonus appro-
batus est.

Dixi superiùs, Puerum esse Regem
non decere, ob incommoda (si
talis sit) sequentia, & ostendi
meritò benedicì Christum Regem, qui
puer non erat, neque per alios Consi-
liarios ad subditorum perniciem & in-
teritum, sed per seipsum ad omnium sa-
lutem regebatur. Venerat enim Filius
hominis quærere, & saluum facere,
quod perierat. Nunc

Luc. 19.

Primò ostendàm, Principes debere
esse bonos.

Secundò, sin, inundare quolibet mala.

Tertiò, talem Regem nostrum Chri-
stum fuisse.

RE-

REGES BONI SINT.

Foelix, terq; quaterq; beata Patria, cui Regem bonum habere obtigit. Ad hoc sanè tam Ethnicorum, quàm Sancto- rum tendunt monita; hoc profanæ æquæ ac sacræ requirunt Scripturæ.

Eias, cùm Romæ Romulus, in Iudæa verò Ezechias regnaret, Prienensium simul & Philosophus & Princeps & Dominus erat; qui, quia optimè rexerat, morti propinquus rogatur à Prienæis, tanti viri iacturam acerbissimo sibi dolori fore ostendentibus, vt Leges nonnullas conderet, ad quarum præscriptum Ducem & Principem ipsi successurum eligerent; qui hanc inter alias de Principum bonitate tulit.

Nemo Prienensium Princeps constituitor, nisi cunctis totius Populi suffragiis tanquam vir bonus fuerit approbatus; nunquam enim rectò illi parebitur, qui impius ab vniuersis habetur.

Confirmat hoc Plutarchus, in Epistola quadam ad Traianum, dicens: Cùm omnibus, Serenissime Princeps, leges dederis, has tibi ego dabo: Sit hæc prima lex: Ita cautus viuito, vt nullius vitij
fin-

singularis notari possis; si enim virtute Princeps excellit, nullus ex illius domesticis dissolutus esse audebit. Adde: Nulla alia lege in Republica opus est, quam ut Principem bonæ vitæ esse manifestum sit vniuersis.

Quid? Annon & Sophia Augusta Iuliani vxor ad Tyberium Constantinum sic perorat? Non foelicia appellari posse tempora, nisi Principes virtute præstantes rerum potiti sint.

Nec aliter nos sacræ docent Scripturæ, quæ in Iudicum, Regum & Principum electione ad bonitatem respiciendum monent, hortantur & mandant. Et quia de Regibus sermo, dum primum Regem Iudæ & Israël Deus ipse eligeret, si non ad bonitatem eius respexerit, vide; dum regnum eius stabiliendum, si in ea permaneret, sin, eum abijciendum, populoq; maximo nocumento futurum esse assererat. Sic habet sacer Textus

2. Reg. 9. Erat vir nomine Cis de tribu Benjamin, & erat ei filius vocabulo Saul electus & bonus, & non erat de filijs Israël melior isto. Hic eligitur. Sed bonitate contempta, probitate neglecta, audi quid se

sequatur: *Nonne cum paruulus esses in oculis tuis, caput in tribubus factus es? quare ergo non audisti vocem Domini?* Ibid. 15.

Ob hoc perdidit infoelix Regnum, Diademate priuatur, orbatur Imperio, pugnam infoeliciter gerit, hostibus ludibrio redditur. Vitam, famam, filiumq; vno amittit die. Non hic benedictus.

Idem meum intentum Dauidis electio clarissime ostendit, vbi non ad exteriora Propheta Elector, sed ad eum qui secundum cor Dei esset, respicere admonetur. Venit Eliab filius Isai, adducitur Aminadab. Et ait Dominus: *Non respicias vultum eius, neque altitudinem statura eius, quoniam abieci eum, nec iuxta intuitum hominis ego iudico.* Ibid. 16. Venit nouissime Dauid, paruulus, bonus & probus, vngitur, eligitur, & Rex proclamatur, quia secundum cor Dei erat; ideoque bene de illo dici poterat: *Benedictus qui venit in nomine Domini.*

EFFECTVS MALI MALORVM
PRINCIPVM.

Quam verò Reges bonos esse necessarium sit, grauissima, quæ per malos in

G

re-

regnum immergunt, damna & incommoda demonstrant, quòd scilicet malè exempla suis præbeant, & iustis, Omnipotentis Dei, seq; suosq; supplicijs obijciant & inuoluant.

Nouendecim super Israëlem tantum dominabantur Reges, quorum nullus bonus repertus, sed malitia sua Regum Regum suscitantes iram, meritas demeritorum poenas dedere, quibus & subditos inuoluerunt. Audi quid Samuel

1.Reg. 17. raëli minetur: *Si in malitia perseveraueritis, & vos & Rex vester simul peribitis.*

Lib. 6. Epist. Ep. 7. Rem perbellè tetigit Gregorius, dum ait: Ita sibi Regentium merita conueniuntur & plebium, vt ex culpa Præ-

dētium deterior fiat culpa subditorum, & sæpè ex merito plebium delinquat verba Pastorum. Et proferens huius rei exempla, adiecit: Pharisei malo suo exemplo

Matt. 23. clauderant regnum Coelorum, &

2.Reg. 24 peccatis populi David superbit, & perstem causat.

Quid? de talibus ne dici potest, quòd benedicti veniant, qui tot suos maledictionibus exponunt? cum expressè minetur Deus Exercituum Israëli, quòd

*effœminati eis dominabuntur. Quid
postea? Et irruet populus vir ad virum, Isa. 3.
& vnusquisque ad proximum suum, tu-
multuabitur puer contra senem, & igno-
bilis contra Nobilem. En quid vita malo-
rum Principum non mali præstet; an ta-
les offenso Numine pacem sperabunt?*

**BONI REGES BONA PROMEREN-
TUR SIBI, SVIS.**

Longè diuersa ratio est cum Principi-
bus bonis; hi enim, præter hoc, quòd
subditos suos bonos esse cogant, mala
etiam ab eis, suis auertunt meritis: pro-
indeq; verè benedicti.

Hoc, in re grauissima, & maximè ar-
cana, illustro. Aduerte. Promiserat
Deus Messiam Regem illum mansuetum,
Benedictum illum in nomine Domini,
se daturum, sed ob hominum peccata
in tantum differt & prolongat eius ad-
uentum, vt etiam in fabulam Dei verte-
retur promissio: *Modicum ibi, & modi-* Isa. 28.
cum ibi, dicunt desperantes, quasi, ex-
specta, reexpecta. Dauid autem, quia Rex
bonus, quia testimonium habebat con-
scientiæ suæ, quia homo secundum cor
G 2 Dei,

Dei, quia veraciter dicere poterat: *Pro*
Psal. 138. *ba me Deus, & scito cor meum. Interrog*
me, & cognosce semitas meas, & vid
si via iniquitatis in me est, - -
 Audacter accelerationem aduentus
 Christi petit, in sui gratiam, dum ait:
Propter David seruum tuum non auer
faciem Christi tui. Quod, ô Deus, ob po
 puli differens peccata, ob Regis confite
 merita. Hinc illud: *Memento Domine*
Ibid. 131. *David & omnis mansuetudinis eius.*

CHRISTVS REX BONVS.

Et nunc intelligite Reges, Christum
 Regem intuemini benedictum, quia bo
 nus erat, in tantum vt & subditis suis
 quibus præfuit, profuerit merito & ex
 emplo. Dicere poterat cum Samuele
1. Reg. 12. *Conuersatus sum coram vobis ab adole*
scencia mea, vsque ad hanc diem. Ego
præsto sum, loquimini de me coram Domi
no & Christo eius, vtrum bouem cuiuspiam
quam tulerim, aut quenquam calumni
tus sim, si oppressi aliquem, si manus ac
cepi. Sic, sic Bonus noster Rex, & idem
Benedictus, intrepidè hostes interpe
lat: Quis ex vobis arguet me de peccato,
Io. 37. 8.

Ab adolescentia vobiscum conuersatus sum, qualiter, ipsi scitis; multa bona opera ostendi vobis, in sanctitate, honestate, pietate, pernoctans in oratione: loquimini de me, vtrum bouem cuiusquam tulerim? Quid tulisses nostra, qui te ipsum pro nobis, nobis dedisti? Verè benedictus.

Loquimini de me, vtrum quempiam calumniatus sim? Quid calumniatus es: qui etiam pro inimicis nos orare iussisti, eisq; benefacere? Verè benedictus. *Matt. 5.*

Loquimini de me, si oppressi aliquem? Quid oppressisses, qui tam dulciter oppressos & oneratos ad te vocas vtiq; refocillandos? Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Verè benedictus. *Ibid. 11.*

Loquimini de me, si munus accepi? Quid accepisses? liberaliter & magnificè munera elargiris. Quot millia tam potenter, quàm mirabiliter satiasti? hauristum frigida à Samaritana emendicas, & regnum Coelorum rependis? Verè benedictus. *Ioan. 6. Ibid. 4.*

Si igitur mali mala præbeant suis Reges subditis exempla, & tot etiam mor-

res ad suos transmittant, quot scandala bene equidem Rex noster bona dat exempla, & vitam elargitur æternam: illa amplectere, hanc habebis.

Psal. 83.

Nec tantum ideo benedictus, quia bonus, sed quia suis sua communicat merita, ut ob huius Regis bonitatem nobis bene sit. Nouerat hoc Psalmista, dum Regis huius præterit merita Patrem placaturus: *Respice*, dixit, *in faciem Christi tui*, Regis nostri boni. Si mali sumus, ille bonus est. *Respice in faciem eius, & parce*. Punire vis subditos? respice in faciem superioris, qui bonus; bella contra plebem moliris? respice in faciem Ducis, quia bonus. Pestem immittere vis in membra? respice in faciem Capitis, quia bonum. Affligere gentem fame meditaris? respice in faciem Principis, quia bonus.

ECCE ERGO BENEDICTVS
QVI VENIT.

Ut habeas, ô miser, ut obtineas, ô pauper, cuius merita & bona Patri præsentem, ipse enim factus est nobis à Patre coram Patre sapientia & iustitia.

*stitia & sanctificatio & Redemptio. Vide
Bernard.*

Ser. 22.

DISCURSVS III.

*Benedictus qui venit in nomine
Domini. Matth. 21.*

Quia venit Rex præclarè do-
ctus.

O Stendi in priori discursu, quo-
modo Reges generaliter boni ef-
se debeant, ut sicut malorum
Principum malitia subditis nocet, sic
bonitas eorum profit, Christumq; verè
benedictum fuisse, ob cuius bonitatem
& merita subditis à Patre offensa dimis-
sa est & condonata.

Docebo hinc Christum benedicendum
meritò, quia venit ut Rex gnarè
doctus.

Dicendorum erit ordo,
Primò, necessariò Principes doctos
requiri,

Secundò , nocumenta indoctorum.
Tertiò , Christum Regem doctissimum.

PRINCIPES ET REGES
ERVEDITI SINT.

Bias , in suis (quas Prienæis reliquit) legibus, & hanc habet:

Nemo Priensium Gubernator legitur, nisi præclarè sit litteris Græcis eruditus, nulla enim maior est Reipublica pestis, quàm sapientiâ prudentiâq; Gubernatorem destitui.

Apud antiqui ævi Principes, & doctrina & docti in honore erant; tanta enim, teste Guarra, fuit Philosophorum in aulis authoritas, ut illos filij Patrum loco haberent, Patres Magistrorum instar venerarentur.

Hinc Alexander, plus se Aristoteli, quàm Philippo debere, ingenuè professus est, quippe quòd ab illo bene esse, ab hoc esse solummodo haberet.

Hinc Augustus Imperator, Pystum Philosophum præ omnibus charum habuit, sicut Pompeius Plautum ob sapientiam summè venerabatur. Nunquid
opu-

opulentissimus ille Lydiorum Rex Croesus, ut Anatharsis doctrinam imbueretur, eiusque sapientiam in regni negotiis uteretur, insignem Athenas legationem misit, magnifica donaria addidit. Et ut venire non retardet, per Deos illum obtestatus est immortales: Per Deos, inquit, te obtestor immortales, quatenus ad me venire non tibi difficile sit, thesaurorum meorum Dispensatori, negotiorum meorum Consiliario, inimicorum meorum Secretario, filiorum meorum Patri, Reformatore Imperij, Personae meae Regiae Governatori & Praefecto, Procuratori boni publici, in summa ex Anatharsi Croesus futuro.

Notum est illud Socratis celeberrimum dictum & apta similitudo, qua necessitatem eruditionis in Principe ob oculos ponit; dicere namque solebat: Cum artes manuarum nemo exerceat, qui eas non didicerit, nec quisquam aliquid faciendum locet ei, qui eius officij sit plane ignarus, perperam ad publicos Magistratus admitti eos, qui rerum omnino rudes essent.

Et sacrae hoc strictè mandant litterae.

vt qui ad populi gubernacula assumuntur, eruditi sint. Cùm Israëliticæ gentis Princeps Moyses Imperij sortem ob oneris grauitatem in alios partiri vellet, audi quales ad hoc sibi idoneos reputauerit, sic ad populum loquitur: *Non possum solus sustinere negotia vestra & pondus & iurgia: Nunc igitur date ex vobis viros sapientes, & gnaros, & quorum conuersatio sit probata in tribubus vestris, ut ponam eos vobis Principes.*

Deut. 1.

Et Psalmista quàm fideliter Magnates ad suscipiendam disciplinam & capefcendam eruditionem hortatur: *Et nunc, inquit, Reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram.*

Psal. 2.

Et Salomonis non spernendum ad sapientiam incitamentum, Reges, quæso, capescant: *Diligite, inquit, sapientiam, omnes qui præestis populis.*

Sap. 6.

Et quia in hoc eiusdem Sapientis capite, necessaria non minus quàm vtilia, Principibus ad doctrinam acquirendam adduntur calcaria, non cum tædio his infero pleraque: *Melior est, inquit, vir prudens, quàm fortis, & sapientia, quàm vires. Audite ergo Reges, & intelligite*

gite

gite, discite iudices finium terra, prabete aures vos qui continetis multitudines, quoniam data est à Domino potestas vobis, & virtus ab Altissimo, qui interrogabit opera vestra, & cogitationes scrutabitur, quoniam cum essetis ministri regni eius, non rectè iudicastis, nec custodistis legem iustitia, neque secundum voluntatem Dei ambulastis.

Quomodo, quæso, ignorantes rectè iudicabunt? Quomodo custodient legem, quam discere contempserunt? Quomodo secundum voluntatem Dei ambulabunt, qui cor suum sapientiæ subdlexerunt? Ideo eos hisce inclamat: Ad vos ergo, Reges, sunt hi sermones mei, vt discatis sapientiam, & non excidatis: qui enim custodierint iusta iustè, iustificabuntur, & qui didicerint ista, inuenient quid respondeant. Concupiscite ergo sermones meos, diligite illos, & habebitis disciplinam. Clara est, & quæ nunquam marcescit, sapientia; & facile videtur ab his, qui diligunt eam, & inuenitur ab his, qui querunt illam: & plurima addit in laudem sapientiæ, & animos Principum ad eandem inuitandos.

Ex quibus licet luce elarius pateat, quam utilis in Rectore scientia, quam necessaria sit & proficua Communitati, hoc tamen exemplum addo, quo irrefragabiliter, quam ex sapientum Regum sapientia populis grata, salubria & iusta procedant iudicia, conuincatur.

3. Reg. 5. Anne de Israëlis & Iudæ Rege, dum sapientiam colebat (Salomonem intellige) iustissimum, utile, omniumq; ore commendatissimum procedebat iudicium, dum veræ matri carum pignus, prolicidæ determinat pœnas? Nunquid omnium hæc vox: *Benedictus Deus hodie, qui dedit David filium sapientissimum super populum.*

Benedictus igitur Salomon, sapientiam colens. Benedicti Principes post illum, eandem vt sororem amplexantes, locoq; amasiæ habentes.

DAMNA CREANT INERVDITI
PRINCIPES.

Quid autem & quantum damni Reipublicæ inducant ignari Principes, dum sapientiam spernunt; heu suo, suorumq; irrecuperabili detrimento idem Salomon

mon testatum reliquit. Vnde enim Dei super Israël accensus est vindictæ furor? vnde concitatus furoris zelus? vnde in regno turbæ, simultates & postrema defectio? vnde inimicorum incursus & bella? vnde armorum pavor & clangor buccinæ, in pacifico aliàs & pacatissimo Imperio? Nunquid quia infatum est cor Salomonis?

Quid, quæso, notatu dignissima sua similitudine Christus cæcum cæcum ducentem producens, aliud quàm damna in Republica ex imperitorum Regum moderamine emergentia ostendere voluit, dum subiungit: *Nonne ambo in foueam cadunt?* *Matt. 15.*

Non ineptè hic addes celeberrimum illud Socratis dictum suprâ narratum, quo absurdum esse aiebat, cùm artes manuaras nemo exerceat, qui eas non didicerit, nec quisquam faciendum aliquid locet ei, qui eius opificij sit planè ignarus; ad publicos verò Magistratus admitti eos, qui rerum omnino rudes sunt.

Optimè ad rem nostram Nicomachus *In Tacit.*
Vopiscus apud Vopiscum: *Imper.*
Dij, ait, auer-
tant

tant, Principes pueros, & Patres patriæ dici impuberes, quos ad Consulatus dandos dulcia & circuli & quæcunque voluptas puerilis inuitet. Fingunt Poëta Phaëtonem puerum à patre Sole petijſſe currus eius aurigationem; cui pater: Magna petis Phaeton, & quæ non viribus istis Conueniunt. Extorſit tamen; at quantum orbi dedit imperitus incendium? Tales fuerunt sub Christo insipientes & indocti Scribæ, Principes Sacerdotum & populi. Tales erant post Christum factioſi illi Zelotæ, qui ſuis temerarijs ſeditionibus & cædibus, magis urbem ſuam & Ciues perdiderunt, quàm

Lib. 5 & 6 Romani, teſte Iosepho. Sicut ergo tales *hell. Iud.* verè maledicendi, ſic Chriſtus doctiſſimus Princeps ab omnibus benedicendus venit. Hunc intueantur, hunc imitentur Principes, eiusq; quàm ſana fuerit doctrina, auſcultent; & benedicti erunt, paceq; fruuntur.

CHRISTVS PRINCEPS APPRIME
DOCTVS.

Sicut de Iudæ Regum paucis, de Iſraelis nullo, dici poteſt, quòd fuerit

instructus scientia Sanctorum (sicut quippe solummodo inter Reges Iudæ reperiuntur, qui propriam sapuerint salutem, nullus verò Regum Israelis) sic solum præ omnibus his Christo acclamabimus : Benedictus qui venit in nomine Domini.

Doctrinam eius nosse desideras? vide alium Regem Salomonem 12. ætatis anno, immò ab instanti Conceptionis, sapientia repletum, alios stupore replentem. Sic habes : *Stupebant autem omnes qui eum audiebant, super prudentia & responsis eius.* Luc. 2.

BENEDICTVS ERGO QVI VENIT
IN NOMINE DOMINI.

Vide & audi Doctores Legis, & ipsos Phariseos attonitos dicere: *Vnde hic literas nouit, cum non didicerit?* Ioan. 7.

Benedictus ergo qui venit in nomine Domini.

Vide & admirare, quàm doctè coram Saducæis resurrectionem astruat mortuorum, quàm sapienter statim & Dei honorem & Cæsaris tueatur potestatem. Matt. 22.

Benedictus ergo qui venit in nomine Domini.

Vis

Ioan. 8. Vis iudiciorum eius cum lenitate iunctam iustitiam? *Mulier, ait, nemo te condemnauit? nec ego te condemnabo, vade, & iam amplius noli peccare.*

Benedictus ergo qui venit in nomine Domini.

Ibid. Vis responforum eius irrefragabilitatem? *Dicunt ei: Tu quis es? Dixit eis Iesus: Principium qui & loquor vobis.*

Benedictus ergo qui venit in nomine Domini.

Luc. 20. Vis interrogationum inextricabilem labyrinthum? *Baptismus Ioannis de caelo erat, an ab hominibus? At illi cogitabant intra se: Si dixerimus, de caelo, dicent: Quare ergo non creditis illi? Si autem dixerimus, ex hominibus, plebs vniuersa lapidabit nos.*

Benedictus ergo qui venit in nomine Domini.

Eccl. 9. Verissimè ille, ille est vir pauper & sapiens, qui totius humani generis Imperium, iuxta Sapientis Prophetiam, sua sapientia saluauit. *Erat ciuitas parua, & venit contra illam Rex magnus, & vallauit illam, exstruxitq; munitiones per gyrum, & perfecta est obsidio. Inuentus est*

in

in ea vir pauper & sapiens, & liberauit urbem per sapientiam suam, & nullus deinceps recordatus hominis illius pauperis, & dicebam ego, Melior est sapientia fortitudine, quomodo ergo sapientia pauperis contempta est, & verba eius non sunt audita?

Parua hæc Ciuitas Mundus. Rex obfidionem parans Diabolus, hic vndique Mundum cingit superbiâ, auaritiâ, luxuriâ; pugnat & heu frequenter expugnat. Quis enim resistit?

Ecce inuenitur vir pauper quidem, sed Rex sapiens Christus, ille sapientia sua nos liberauit. Sic enim habes: *In hoc apparuit Filius Dei, vt dissoluat opera Diaboli.* Vallationes superbiæ, iacula & arma inuidiæ, munitiones auaritiæ, luxuriæ proditiones. 1. Ioan. 3o

Ille enim prædicans sapientiam æternam, quæ mundo stultitia erat, *factus est nobis causa salutis.* O igitur beata Christiana Respublica, in qua Philosophus regnat, immò Rex philosophatur. Nunc ergo Reges intelligite, Erudimini vt sitis benedicti, & vobis subditis non sit vanum, neque durum, suaue huius Regis pre- Heb. 5o
Plato.

pre-

premere iugum, quia eruditus est pro-
indeq; liberator, & in æternum benedi-
ctus auctorq; pacis.

DISCVRSVS IV.

*Benedictus qui venit in nomine
Domini. Matth. 21.*

Quia venit Rex exercitatus in
prælio.

O Stendi suprâ eruditos debere ef-
se Principes, ni se suosq; in mi-
seriarum foueam præcipites da-
re velint, meritoq; Christum Regem be-
neditum, quia sapientia sua liberauit
clientes.

Docebo hic Christum ter quaterque
benedictum, quia exercitium habet bel-
li, facilèq; hostes debellare potest.

Ordo sit talis:

Primò, requiri experientiam bellicam
in Rege.

Se-

Secundò, illa neglecta malè imperium
gubernari.

Tertiò, Christum illam abundantissi-
mè habuisse.

REX SIT EXERCITATUS MILES.

Præfatus alijs in Sermonibus Bias,
Regulis, quas successoribus Principibus
dedit, & hanc interferit.

*Nemo Priensium Gubernator eligi-
tor, nisi decem annos militia egerit, solus
enim ille pacem exoptatam conseruare
nouit, qui propria edoctus experientia,
quid sint labores militares, didicit.*

Hoc profana, hoc sacrarum Scriptu-
rarum monumenta produnt. De Han-
nibale sic habet Paulus Diaconus: Han- *lib. 2. hist.*
nibal clarissimus Carthagenensium Dux
à Scipione illo felici victus, in Asiam se-
se ad Regem Antiochum contulit, qui
illum in regnum suum fidemque rece-
ptum, honorificentissimè tractauit; ni-
hil enim est, quò magnificentiam muni-
ficentiamque suam magis declarare Prin-
cipes possint, quàm si patrocinium vi-
rorum fortium fortunæ inuidia afficto-
rum suscipiant. Erat illo tempore Ephesi
Phi-

Phi-

Philosophus Phormio celeberrimus, qui in scholis perorans, visis istis duobus Principibus, argumentum, quod in presentiarum tractabat, omisit, & de artibus & stratagematis, quibus in bello vii Principes oporteret, deq; ordine in committendis praelijs seruando, differere coepit, easq; res tantas & tam nouas, adeo sublimi ac copioso orationis genere profecutus, vt non solum omnibus à quibus nunquam visus fuerat, sed illis etiam à quibus singulis diebus auditus, admirationi fuerit. Antiochus dissertatione illa magnoperè delectatus quæsiuit de Hannibale, quidnam de illis quæ Philosophus dixerat, iudicaret?

Respondet ille: Rerum militarium cognitio meliùs in castris Punicis, quàm in scholis Græcis comparatur; est enim res huiusmodi, vt vsu potiùs, quàm sermone discatur aut doceatur. Iustitia quidem duce Principes bella suscipere, & prudentia comite gerere possumus; exitus verò illorum non in viribus neque calliditate consistit, vt decori igitur Philosopho est, bona pacem concomitantia celebrare, sic isti alienum esse aio de periculis belli dissertare.

Minus certè passus est & Scipio, du-
cem inexpertum arma gerere, qui ne-
quidem disertissimum Philosophum de
re militari verba facere, æquo ferebat
animo.

Militarem sanè experientiam in Duce
& decori esse & utilitati, illud Sertorij
Romani clarissimè probat, qui post-
quam Pompeij milites superasset, adue-
niente Metello, copias suas renocat, di-
cens: Ego puerum hunc, nisi superue-
nisset anus ista, castigatum domum re-
misissim.

Optimè Pindarus, dulce bellum in-
expertis; expertus verò accedens & a-
nimo vehementer horret: nam, vt bene
Valerius Maximus, turpe est, in re mili-
tari dicere, Non putabam: videlicet
quia explorato & excusso consilio, quæ
ferro aguntur, administrari oportet; in-
emendabilis enim est error, qui violen-
tia Martis committitur.

Benedictus igitur ille Rex & Princeps,
qui rei militaris instructus est scientia, il-
la enim dimicandi nutrit audaciam, nec
vllus facilè metuit, quod se bene didi-
cisse confidit: etenim in certamine bel-
lorum

*in Hipor-
chematis*

lib. 7. c. 2.

lorum exercitata paucitas, ad victoriam promptior est, quàm rudis & indocta multitudo exposita semper ad eadem.

Concludat profanorum auctoritates lepidum non minùs ac acutum Epaminondæ dictum, cui cùm quidam dixisset, Athenienses habere novum instructum exercitum: Quid, inquit, num igitur gemit Antigenidas, si Tellia novat habet tibias? Tellia autem erat Tibicen pessimus, Antigenidas verò optimus. Significabat Athenienses frustra esse novis armis instructos, cùm his uti nescirent.

Nunc igitur quod & sacræ bellicæ rei scientiam in Regibus desiderent Literæ, audiamus.

Iudicum, Regum, Machabæorum libri pleni sunt Hebræorum bellis, eorumq; Ducum peritia; qua, si vicere, vicere, proindeque ad eandem vel maximè respexerunt.

Terram promissionis mortuo Iosue Duce, nec ingredi, nec oppugnare ausi sunt, nisi de Ducis novi strenuitate Dominum consulissent: *Quis, inquit, ascendet ante vos contra Chanaanem, & erit*

Iud. I.

erit Dux belli? Et ait Dominus: *Iudas ascendet, cui tradidi terram in manibus eius: utpote quia vir bellator, quia exercitatus, quia rei militaris gnarus.*

Et Gedeon illis, dum contra Madian præliantur, Dux præficitur, tanquam fortissimus virorum, qui audacter suis dicebat: *Quod me videritis facere, facite.* Ibid. 7.

Maxima causa, cur filij Israel Regem peterent à Samuele, belli exercitium erat: *Rex erit, aiebant, super nos, & erimus nos quoque sicut omnes gentes, & iudicabit nos Rex noster, & egredietur ante nos,* 1. Reg. 8.

& pugnabit bella nostra pro nobis: huius si usum habeat, utique benedicetur; sin, arma securius cum Dauide imperiumq; 1. Reg. 17.

deponet, dicens: *Vsum non habeo; qui tamen postea exercitator factus, liberè Dominum ob sibi hanc datam scientiam laudans benedicebat: Benedictus Dominus Deus, qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum.* Psal. 143.

Quid enim non laudis, quid non gloriæ facer Textus Iudæ Machabæo tribuit ob præclaram bellicæ rei notitiam & animositatem: *Surrexit Iudas, qui vocabatur Machabeus filius eius pro eo, &* 1. Mach. 3
adiu-

adiuuabant eum omnes fratres eius, & vniuersi qui se coniunxerant patri eius, & praeliabatur praelium Israël cum latitia, & dilatauit gloriam populo suo, & induit se lorica, sicut gigas, & succinxit se arma bellica sua in praelijs, & protegebat castra gladio suo.

Benedicti tales Duces, benedictus talis populus, qui sub signis illorum conflagit; scitè namque Chabrias frequenter dicere solebat, formidabiliorem esse Cernorum exercitum Duce Leone, quàm Leonum Duce Ceruo, sentiens totam belli fortunam pendere à virtute & prudentia Ducis.

Benedicti ergo Magnates rerum faciendarum experti, gerendarumq; non ignari; aliàs quot Imperijs, quot Communitatibus, quot Regnis inuehent mala?

DAMNA INEXPERTORVM.

Vis doceam quot se, suosque bellicis inexperti rebus Duces, calamitatibus

Plutarch inuoluant? ex *Plutarcho* vide casus, qui *In Galba*, post *Neronem* sub *Galba*, *Ottone* & *Vittellio* Romanis acciderunt.

Cum

Cùm enim egregij Ducis fit, non solum præsentia rectè agere, sed & futura prospicere. Cùm sapientum Imperatorum fit, quàm sæpe in bellis ex casuum varietate consilia sint immutanda, perpendendo, apparatus ab initio, quoad fieri potest, ad omnes casus, consiliaque accommodare. Qualiter, quæso, accommodabit is ad casus fortuitos, qui nulli præsentis interfuit? Quomodo præsentia rectè aget, quomodo futura prospiciet, cui præsentium ignaro, futura somniando fortè attingere concedetur? Cùm iucundissimum spectaculum fit, Dux in oculis militum eodem pane vescens, aut in vili toro quiescens, aut in fossa vel aggere faciendo opem communem præstans; quomodo laboris insuetus, sudoris impatiens, penuria inexperitus hæc aggredi valebit?

Vel hoc obesus corpore Rex Amalec, *1. Reg. 15.* Agag magis mensæ assidere, cibis refarciri idoneus suo suorumq; interitu demonstrat.

Quid aliud in fugam vertit Iosephum & Azariam, quàm quòd bellici operis inexperiti, illud meditati sint, nec exer-

H

cita-

citatoris Iudæ Ducis consilijs parere
voluerint, primo congressu 2000. viro-
1. Mach. 5. rum perdunt, *quia non erant de semine*
virorum illorum, per quos salus facta est.
Nunquam tales benedicti, tot suos mi-
serijs exponentes.

CHRISTVS SOLVS BELLORVM
EXPERTVS DVX.

Verè Christum Ducem nostrum, Re-
gem & Principem benedicere possumus
& debemus, ipse enim venit, victoriam
nobis, belli experientia, reportaturus.
Heb. 4. Optimè de illo Apostolus: *Habemus*
Pontificem tentatum per omnia. Ipse, ip-
se nouit qualiter contra Mundum, qua-
liter contra Carnem, qualiter contra
Diabolum, vt vincamus, pugnandum; ip-
Ioan. 16. se solus dicere potest: *Confidite, ego vi-*
ci mundum. Ergo benedictus.

Quod vt meliùs capias, & quàm hu-
ius Regis dexteritas in spiritali pugna
necessaria sit, aduertas, Hostium tuorum
fraudes, arma, technas vt consideres,
neceffe est.

Primò, habes fortem, astutum & in-
fidiantem tibi Diabolum hostem, cui
no-

nomina mille, mille nocendi artes, de quo uti sibi timuit, sic alijs præcauit Apostolus, dicens: *Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes tenebrarum harum.* Ephes. 6.

Huius ut congressiones metuas, nomina perpendo.

Satan dicitur, quia Deo & filijs eius iugiter aduersatur: *Vidi Satanam ut fulgur de caelo cadentem.* Iob 1.

Beelzebub audit; id est, Dominus Muscæ, in omnibus operibus pijs, muscarum ingerens distractiones. Luc. 10.

Diabolus vocatur, Calumniator Dei & Sanctorum, sancta facta impiè traducens. Ibid. 11.

Matth. 15

Tentator nominatur, quia Sanctos adoritur suggestionibus subdolis, sermonibus ac factis, ut in peccatum trahat. Ibid. 4.

Serpens antiquus indigitatur, quia primos parentes tali specie decepit, & heu in illis posteros perdidit! Apoc. 12.

Leo rugiens proclamatur, ob crudelē & insatiabilem nos deuorandi auiditatem. 1. Pet. 5.

Quis præualebit aduersus hostem illū?

H 2

Ec-

Ecce Rex tuus benedictus venit tibi in auxilium, dicens: Confide, ego vici, & tu vinces; ego suggestiones eius illusi, ego tentationibus eius Scripturæ arma opposui, ego spolia eius diripui, ego demique fortem alligavi.

Benedictus ergo qui venit in nomine Domini Rex noster; ille, ille adiutor fortis, ille docebit manus nostras ad prælium, & digitos nostros ad bellum, vt dicere possimus: *Nequando dicat inimicus, preualui aduersus eum.*

Benedictus ergo, per quem primus vincitur hostis.

Sed & Carnem superandi arma præbuit non minus proficua, cuius tamen nullam sentire poterat impugnationem, suam nihilominus domuit, vt nostra dominio rationis subiaceret. Heu qualis, quàm continua, quàm domestica vrgens & intrinseca est hæc pugna! quàm ineuitabile bellum! Ingemuit Paulus, hosti huic obuians, dum ait: *Heu infelix ego, quis me liberabit de corpore mortis huius! inuenio contrariam legem, &c.* Et: *Caro concupiscit aduersus spiritum.* Et illud alibi: *Corpus quod corrumpitur,*

Gal. 5.

Sap. 9.

*aggrauat animam. Confidite, ait Chri-
stus, arma ministro, vincendo idonea &
expedita. Vigilate & orate, vt non intretis Marc. 14.
in tentationem. Tollite crucem vestram, Matt. 16.
& sequimini me. Qui odit animam suam, Ioan. 13.
in vitam aeternam custodit eam. O victo-
riam! quæ animæ in æternum conserua-
tio & custodia est.*

Ergo benedictus.

Mundum quàm gloriosè vicit, & in-
super nobis irritamenta eius eludendi
media subministravit? O nocua & plu-
rimos perimentia hostis huius spicula!
*Concupiscentiæ carnis, oculorum & su- 1. Ioan. 2.
perbia vitæ!*

At Rex noster benedictus: *Venit Prin- Ioan. 14.
ceps huius mundi, dicit, & in me non ha-
bet quidquam.*

An non superbix opponit humilica-
tem? *Discite à me quia & c. Matth. 11*

An non auaritiæ paupertatem? *Beati Ibid. 3.
pauperes spiritu.*

An non luxuriæ castigationem & pœ-
nitentiam? *Pœnitentiam agite: appropin- Ibid. 4.
quat regnum cœlorum.*

Ecce Victoriâ! Ecce Coronam!
Ecce Triumphû! Regnum cœlorû.

Benedictus igitur Rex noster, qui
Apoc. 6. exiit vincens vt vinceret, & nos ab ho-
 stibus his vindicaret.

Ne cum carne periremus, iuxta illud
Genes. 6. Non permanebit Spiritus meus in homine,
quia caro est.

Ne à mundo deciperemur.

Ne à Diabolo deuoraremur.

Benedictus igitur Christus, bellig-
 rus, faciens victoriam, obtinens pacem.

DISCVRSVS V.

Benedictus qui venit in nomine
Domini. Matth. 21.

Quia venit Rex non crude-
 lis.

DIxi in superioribus, Regem belli
 experientiam obtinere debere,
 ne se suosque periculis inuoluat,
 Christumque meritò benedictum, qui
 nobis vincendi arma, vires & dexterita-
 tem

em subministrat ; hic demonstrabo,
Crudelitatem à nostro Rege Christo
procul abesse, ideoque illum benedi-
cendum.

Primò, Reges non Crudeles esse o-
portere.

Secundò, ex Cruelitate mala oriri.

Tertiò, Christum Cruelitatis pror-
sus ignarum, ideoque bene dici de
illo : Benedictus qui venit in N. D.

MAGNATES CRUDELES
NON SINT.

In præcitatibus, quas Priensibus Bias
tulit, Legibus, & hanc reperio.

*Nemo Cruelitatis notoria particeps,
Gubernator populi, eligitor. Fieri enim
aliter non potest, quàm quòd is, qui cru-
delitate delectatur, in tyrannum euadat.*
A sceptro, Crudeles, tam sacræ, quàm
profanæ arcent Litteræ, neque qui talis
est, esto regat, benedici nunquam po-
terit.

Pulchrè Seneca ad Neronem sic scri-
bit : Cruelitas minimè humanum ma-
lum est, indignumq; Regio animo, feri-
na illa rabies est, sanguine gaudere &

vulneribus, atque abiecto homine in fil-
vestre animal transire. Vtinam hic, hu-
ius Præceptoris Sapientis monita cordi
sumpsisset, nunquam in tam horrendum
ac toti Imperio perniciosum monstrum
degenerasset, nunquam feram induisset,
nunquam tam calamitosè totum Regni
euertisset, non tres occidisset vxores,
pepercisset matri, Senecam Magistrum
non enecasset, neque seipsum desperant
interemisset.

Aristoteles ad Alexandrum: Parce,
inquit, humanum effundere sanguinem,
quia hoc illius est, qui nouit abscondita
cordis.

Epist. 2.

De Tyranno crudelitatis pleno sic O-
uidius canebat:

*Te lapis, & montes, innat aq̄, rupibus altis
Robora, te sœua progenuere fera.*

*Plato de
Regib.*

Et diuinè diuinus Plato, crudelitatem
ad tartara ablegat, sic scribens: Crude-
litas in barathrum tartari abiicit, unde
nunquam egrediuntur. En Reges intel-
ligite, si æternum maledici nolitis, disci-
te mansuetudinem, crudelitatem pro-
scribite procul.

Nec sacræ aliter sentiunt Pagina.

crudelitatem semper maximè execran-
tes. Sic Rex pacificus & mansuetus Sa-
lomon, in Prouerbijs suis reliquit: *Be-
nefacit anima sua vir misericors, qui au-
tem crudelis est, etiam propinquos abij-
cit.* An hic benedicendus? Prou. ii.

Et Isaiam audi contra crudelem Ba-
bylonem tonantem, Dei que iram pro-
nunciantem accensam: *Non posuisti, ait, Isa. 42.
eis misericordiam, super senem aggraua-
sti iugum tuum valde. Dixisti in sempi-
ternum ero Domina.* Sed audi sequentem
vindictam: *Venient tibi duo hac subitò,
in die vna, sterilitas & viduitas.* Quid
quod & Legillator Hebræorum Moyfes
in pœna & castigatione criminum cru-
delem esse vetet? Sit autem castigatio-
nem moderandam censuit, vt mansue-
tudo in ea eluceat. Sic habes: *Sin au-
tem illum qui peccauit, dignum viderint Deut. 25.
plagis, prosternent, & coram se facient
verberari.* Coram se, non vtique vt pla-
gis pascant oculos, sed vt verberantium
mitigent sæuitiam, pro mensura peccati
erit & plagarum modus, ita duntaxat vt
quadragenarium numerum non excedat:
ne scedè laceratus ante oculos tuos abeat.

H 5.

fi do.

frater tuus. Optimè Seneca crudeles vocato, qui puniendi causam habent, modum non habent. Verè tales nec benedicendi, nec benedicti, cùm plurima in se suosq; inducant mala.

DAMNA CRVDELITATIS.

Elegantissimè & neruosè Franciscus Petrarcha more suo Principem crudelem alloquitur : Abstulisti libertatem a lijs, securitatem tibi, requiem vtrisque, tyrannidis status certi laboris, euentus ambigui, sed vt plurimum in foelicis. Non te ad Historias veteres atque extremas mittam; quis Phæaræi Alexandri exitus nesciat? quis Dionysij Syracusis, quis Aggregentini Phalaridis, quis Annonis Poeni, quis Elearij Heracleensis, quis Hipparchi demque Citheniensis, quem occidisse immortalis gloriæ interfectoꝝ fuit? Non ad recentiores, Cassium Meliumq; & Manlium Romanos ciues, Catalinam quoque & Gracchos, non tyrannos quidem, sed tyrannidem affectantes, inq; impijs conatibus deprehensos, coeptoq; prohibitos & oppressos.

Nec

Nec postremo qui maiores, non meliores, iusti verò Imperij trucem texere tyrannidem & iniustam: Caium scilicet & Neronem, Domitianum & Commodum, reliquosq; eius ordinis, solo nomine Principes, quorum mens tyrannica & tyrannicus finis fuit. Sed ad alios, quos auorum patrumq; memoria, sed etiam quos ætas ac sæculum præsens videt, hos ego contemplari & circumspicere iubeo, videbis vsitatum & communem tyrannorum exitum aut gladium aut venenum, vereq; illud à Satyrico dictum dices:

Ad Generum Cereris sine cade & vulnere pauci

Descendant Reges, & sicca morte tyranni.

Relinquamus profana, quærentes quid crudelitatis nefas, quo omnes occidit infantes, Herodi profuerit vermi-
Macrob. lib. 2. c. 4.
 bus consumpto & scabie? *Sat.*

Augusto Imperatori opprobrium factus est ob hanc immanitatem; ille enim intelligens, nec filij proprii sanguini inter occisos pueros in Syria pareitum, per iocum aiebat, malle se esse Herodis por-

cum quàm filium : inter Iudæos enim à porcinis abſtinebatur.

*Exod. 7.
& seq.*

Quid non nocementi attulit Pharaoni, totiq; Aegypto eiusdem crudelitas? Lege cap. 7. Exodi vsque ad 15. & inuenies plurima damna, plagas, miserias, & Domini vindictas.

Sapienter ergo Sapiens, tales Leoni rugienti & esurienti vrſo adæquat: Leo, inquiens, rugiens, & vrſus esuriens Princeps impius super populum pauperem. Leo dum rugit, quis non timet? dum vrſus vagatur prædam quærens, quis liberè obuiabit?

Non igitur benedicti tales, qui mansuetudinem ignorant, crudelitatem ad suam suorumque perniciem colunt, sed solus Rex noster mansuetus, benedictus qui venit in nomine Domini.

CHRISTVS REX NON
CRVDELIS.

Luc. 9.

Hoc vt Reges intelligant, cogitent, quòd veniens dicat, Non veni perdere, sed saluare. Hoc Regum, hoc Principum, hoc munus Superiorum est, saluare non perdere. Verè itaque benedictus, qui.

qui mansuetus veniens, non arma gestat,
non lanceam aut gladium vibrat, Rex a-
pum est, mel, non aculeum portat.

Quis, quaeso, non timeret, audiens:
quia venit Filius Dei memor fortè of-
fensarum?

Quis non cum Adamo primo homi-
num patre, Filicida, & prauaricatore la-
tebras querens diceret: *Vocem tuam du-
diui, & timui, eo quòd nudus essem?* Sed *Gen. 3.*
suspende gradum, noli fugere, mansue-
tus venit, non crudelis, non venit ad fa-
ciendam vindictam in nationibus, incre- *Psal. 149.*
pationes in populis, sed ad faciendam mi- *Luc. 1.*
sericordiam. Benedictus igitur merito
dicendus & habendus est.

Audite, Reges, Principes, Superiores;
Ipse, erudimini qui iudicatis terram; i-
pse, inquam, est, qui dicit: *Discite quid sit,* *Matth. 7.*
misericordiam volo, & non sacrificium.
Ipse, qui mansuetudinem à se disci pero-
ptat: *Discite à me, quia mitis sum.* Ipse *ibid. 11.*
est, qui mites beatos & prædicat, & solus
facit: *Beati mites, quoniam ipsi posside-* *ibid. 5.*
bunt terram. Ipse est, qui iram crudelita-
tis matrem strictè prohibet: *Ego autem*
dico vobis, nolite irasci.

BENEDICTVS ERGO REX NOSTER,
QVI VENIT NON CRVDELIS,
SED MANSVETVS.

Exempla mansuetudinis eius audire cupis? Paruulum contemplare in praesepio vagientem, esto sit tonans in coelo, quid tali mansuetius excogitari posset?

Luc. 2.

Calumniatum audi saepius, & nunquam indignatum: *Cum malediceretur, non maledicebat; cum pateretur, non comminabatur.*

1. Pet. 2.

Ioan. 19.

Coram illo & ab illo prostratos fortiter cerne hostes, sed mansuetè erectos ab eodem. Discipulum, gladium strigentem, & defensionem eius molientem prohibitum considera, & instructum:

Matt. 26.

Qui agit cum gladio, gladio peribit.

Proditorem, amici infra se salutantem, non solum non refugisse, meditare, immò eidem osculum praebuisse ex corde, non fictè.

Armatas in eius mortem ad vindictam iniustae necis omnes obstupescere creaturas, & ab illo mirare inhabitas, hisce verbis: *Pater ignosce.* Optimè igitur dicitur benedictus qui venit, quia venit mitis, quia venit mansuetus.

Da, Christe, gratiam, vt hîc Superiores participes fiant mansuetudinis tuæ, ne ibi indignationis tuæ potentiam experiri cogantur. Discant Calamum quassatum non conterere, nec linum fumigans extinguere, vt benedicantur, pacemque obtinere possint.

DISCURSVS VI.

Benedictus qui venit in nomine Domini. Matth. 21.

Quia Legum est Obseruator.

PROscriptâ in superiori Discursu, à Regibus & Dynastis crudelitate: Nunc, vt cum Christo Legibus sese non eximant, docebo, si alias benedicti esse velint, pacemque obrinere, ritè impetrat ille, qui, quod vult alios, ipsemet ante facit.

Or-

Ordo est consuetus:

Primò, Reges seruare debere Leges.

Secundò, damna non seruaris oriri.

Tertiò, Christum illas perfectissimè seruasse, ostendemus.

MAGNATES LEGIBVS OB-
TEMPERENT.

Bias noster sic statuit: *Gubernator Leges antiquas violare ausus, tum Magistratui abdicator, tum Ciuitate eijctor; nihil enim Reipubl. magis exitio est, quam Legum nouarum inuentio, veterumq; Consuetudinum bonarum violatio.*

Procul valde à purpura veteres Ethnici Legum promiscuam violationem proscribere, neque vltimè illa dignum, qui harum obseruantiaæ æmulus non esset, arbitrati sunt.

Summè commendat Antigonum Plutarchus; qui, ne fratris quidem causam domi cognoscere voluit, cum id Leges vetarent.

Antigonus hic Rex erat Macedonum, cuius Marsias frater litem habebat, sed à Rege postulabat, vt causam domi cognosceret; cui Antigonus: Si nihil,

in-

inquit, præter ius agimus; meliùs fiet in foro, cunctis audientibus. En Legum observatorem Regem, à quo fraternus affatus impetrare haud potuit, ut vel tantillum de iure cederet; utpote qui hoc fratrem constrixit dilemmate: Si iniustam causam habere te scis, cur litigas? si iustam, cur fugis hominum conscientiam; & ad domesticas latebras, rem fori pertrahis, non cariturus sinistra Civium suspicione, etiam si ob bonam causam viceris? Digna, iusto Rege, retorsio, in cuius præsentia non aranearum telis Leges similes erant, utpote, qui, licet magnus, illas perfringere nullatenus conatus sit. Anacharsis enim quomodo humiles & tenues Legibus *Val. Max. lib. 7. c. 7.* stringantur, à potentioribus autem impune illæ violentur, ostendere volens, illas telis aranearum comparavit, in quibus infirmiora animalia inhaerent, valentiora perfringunt. Legibus similiter plurimum, nolens eas transgredi, deferbat Antiochus tertius; hic enim scripserat Civitatibus, ut si quid per litteras iuberet fieri, quod auersaretur Legibus, ne curarent perinde, quasi ipso nescio

scri-

scriptum esset. Optimè sanè, & in hoc benedici meritis. Quidquid enim pugnat cum Legibus, hoc velut insciente Principe scriptum esse putandum est;

Eras. lib. 5. apol. quos Legum defensores, non oppugnatores esse decet.

Plutarc. in Laced. apo. Miram huius rei habuit scientiam, miram Legibus detulit reuerentiam Demoratus; Hic aliquando rogatus, cur exularet Sparta, cum esset Rex, respondet: Quoniam Leges sunt in ea potentiores; significans Regem apud Lacedæmonios esse Principem Ciuitatis, & non Legum Dominum. Sed his non minùs obnoxium Regem, quàm Ciues, maledicta proinde vox illa incestuosæ Imperatriciis, Si libet, licet, nescis te Regem, qui alijs Leges dare, à nullo accipere debes.

Mang. ser. 50. Aliter certè, & longè aliter, magisq; sanè censuit prudentissimus ille Solon, qui interrogatus quo pacto salua foret Respublica: Si Ciues, inquit, Magistratui, Magistratus autem Legibus, obediant.

Hoc Reges intelligite, erudimini qui iudicatis terrã, scilicet Legibus regi debere Reges, si pacificata cupiant Regna.
Quid

Quid? nūquid sacræ à Legibus Principes excipiunt Litteræ? quæ illas exactè iisdē seruandas præscribunt. Audi mandantem Legislatorem Israël, postquam ait: *Rex sederit in solio Regni sui, describet sibi Deuteronomium Legis huius in volumine, accipiens exemplar à Sacerdotibus Leuitica tribus, & habebit secum, legetq; illud omnibus diebus vitæ suæ, vt discat timere Dominum Deum suum, & custodire verba & cerimonias eius.* Quid clarius? Audite hæc, Reges, & intelligite, nec vobis licere quælibet persuadeatis, aliàs non benedicendi, non pace ditandi.

Nunquid Rex Regum, Dominus Dominantium in hoc Iudæorum Principum taxat malitiam, quòd Legibus alios subiiciant, seiplos eximentes, cum vinculo? *Alligant grauià onera super humeros, quæ ne quidem digito leuare conantur.* Væ tali Reipublicæ, vbi Qui quod vult alios, non priùs ipse facit.

DAMNA SI NON SERVENT
LEGES PRIORES.

Sicut nulli Reipublicæ meliùs esse potest, si Legum apud Regentes vigeat ob-

for-

seruantia, sic deterius nulla habebit, dum apud eosdem Legum est neglectus. Nouerat hoc Pausanias, dum Spartis præerat; interrogatus namque à fratre Plistonacto, quamobrem apud Spartanos nefas esset, vllam priscautum nouare legem? Quoniam, inquit, Legibus conuenit authoritas in homines, non hominibus in Leges.

Sapientissimus hic Rex dum fore, I publicas saluas optimè senserat, si vtrunque Legum facta esset authoritas.

Multum namque per omnem modum Principes, Legum transgressores, & sibi, & Communitati nocent. Sapientiæ Liber hanc vti nam Magnatibus persuaderet sapientiam, vti nam doceret cautelam, vti nam persuaderet doctrinam hisce verbis contentam: *Audite Reges, & intelligite, præbere aures iudices finium terra, quoniam data est vobis à Domino potestas, & virtus ab Altissimo. Sed quid potentes hic audient? qualiter scilicet vel Legum obseruantia benedicti, vel negligentia maledicti habeantur. Sequitur enim: Interrogabit Altissimus opera vestra, & cogitationes scrutabitur; quoniam cuius esse-*

Sup. 6.

essetis ministri Regni eius, non custodistis legem.

Horrendè igitur & citò apparebit, quia iudicium durissimum his qui præsumunt. Ecce ut clarum sit quàm sibi ipsis obsint, qui dum Reges sunt, aut Principes, Legum iura violare nullatenus religioni ducunt: iudicium namque his durissimum minatur Deus, ut quo ab hominibus magis erant immunes, ab Altissimo grauiùs contemnentur.

Et hoc fortè tolerabile videretur, nisi & malo suo exemplo Ciuitates & populos quibus præsumunt, iisdem inuoluerent poenis. Tritum est & notum vulgare illud prouerbium: Regis ad exemplum totus componitur orbis. Si enim Reges legem custoditam velint, illi priùs eandem custodiant necesse est.

Hæc enim vulgi præpostera consuetudo est, ut non quod præcipitur faciant, licet deberent, sed quod vident, sequantur, esto non deceat; in promptu dum corriguntur, & ad legis præscriptum viuere coguntur, à discolis edicere habent: *Eijce primùm trabem de oculo tuo,* & illud: *Medice cura teipsum.* Ibid. 4.

Quid

Quid igitur superest, nisi ut vitijs scateat
 Communitas, cuius Magnates iisdem
 non carent? & quid mirum ruere leges
 in populo, si à Rege conculcentur?

Cùm igitur ex hac apud Magnates le-
 gum præuaricatione vitia & facinora in-
 gruant, poenas & damna sequi quis non
 videt? Quis Rempublicam damnis libe-
 rabit, si legum apud Capita non est au-
 thoritas?

Optimè ad rem meam raræ sapientiæ
 & eloquentiæ vir illustrissimus Guarra,
 Fons, inquit, si amarus sit, dulces esse ri-
 uuli, qui inde manant, non possunt. Sic
 si Principes Dei mandatorumq; eius pa-
 rum reuerentes sint, eò res redit, ut Re-
 gna subditiq; eorum mali sint Christiani,
 proindeq; de Dynastis talibus nunquam
 diceretur: Benedictus qui venit in no-
 mine Domini. Ad quæ enim damna Re-
 gnum Israël inuenit Ieroboam Dei & le-
 gis oblitus?

3. Reg. 12.
 13. 14.

C H R I S T V S R E X L E G I
 S V B I I C I T V R.

Maledictus ergo Ieroboam præuari-
 cator legis, at contra Christus benedi-
 ctus,

Etus, qui legem custodit; non, eam ut solueret, sed ut impleret, venisse se palam protestando.

Si laudatur Rex quidam adeo legis obseruans, ut adulterio filium notatum vno, seq; altero priuarit oculo, ut sic & legibus detulerit, & in filium misericordiam ostenderit. Magis laudandus ac benedicendus venit Rex noster, qui nihil legibus debens, veruntamen illas adimpleuit, idq; perfectissimè.

O Rex Regum, qui verè demonstras venisse te legem non soluere, sed adimplere. Ideoque benedictus qui venis in nomine Domini.

Nondum natus Augusti legibus obtemperaturus, ad descriptionem in *Luc. 2.* Bethlehem properas, tu qui omnium *e- Ibid. 10.* lectiorum nomina in coelis, æquè reproborum in terris descripta habes, describi iuxta leges non retrectas. *Ier. 17.*

Vix natus ex lege pendes, Circumcisionem non horres, quid tibi & Circumcisioni? tu Saluator diceris, quid opus Circumcisione? Circumcidere potius *Luc. 2.* quàm circumcidi dignus. Circumcidi lex mandat, ergo mihi fas esto. Ergo & benedictus es.

Ibid.

Peracta Circumcisione, stato tempore vt legem seruet, templo sese inferri, Domino præsentari, coram Sacerdotibus pretio redimi passus est, qui omnium nostrum facturus erat redemptionem. O Legifer, legi parans.

Benedictus ergo.

*Luc. 3.**Ioan. 7.*

Festos dies ex lege seruare, ijsq; templa adire sancitum erat, nullum violat festi diem, templum nunquam dum ille ageretur, non ingressus est, licet Dominus esset templi, & hoc etiam Sabbatho.

Ergo benedictus.

Matt. 17.

Soluit staterem Principi terreno, cuius Principatus in manibus eius versabatur, tributa omnibus imponere de iure habens potestatem, cuius vtpote omnia nostra erant, tributum ipse soluit, ne legem violasse calumniari possit.

Ergo benedictus.

Quid? ad mortem properans, Pascha ex lege præscriptum celebrare non negligit; vt legem illius mortis figuram roboraret magis. Ergo benedictus.

Vide igitur, ô Dynasta, legem Regem seruare, vt tu illâ te obligatum non ignores.

Vide,

Vide, Subdite, Principem Legi parê-
re, vt tu eandem transgredi non præsu-
mas.

Adimpleuit Legem perficiendo quæ
illa iusserat.

Adimpleuit magis addendo quod ei
deerat.

Audistis quia dictum est antiquis,
Non occides. Quid Rex noster? Ego di- *Matth. 5.*
co vobis, Nolite irasci.

Audistis quia dictum, Non adultera-
bis. Quid Rex noster? Non concupi-
sces; videns enim mulierem ad concu-
piscendum, iam moechatus est in cor-
de.

Audistis quia dictum, Non vlcisceris.
Quid Rex noster? *Diligite inimicos ve-
stros.*

Regis ergo ad exemplum totus com-
ponatur orbis, vt benedicatur cum illo,
& pacem obtineat.

✱ ✱
✱

I

DIS-

DISCURSVS VII.

*Benedictus qui venit in nomine
Domini. Matth. 21.*

Quia Rex non Exactor.

Proscrip̄tâ in superiori Discursu,
à Regibus & Dynastis, Legum ex-
emptione; nunc, vt cum Christo
Exactores non sint, si benedici, si pacis
conditiones obtinere velint, docebo.

Humani quod splen est corporis, in
populi re,

Hoc Cæsar fiscû dixerat esse summa.

Splene aucto reliqui tabescunt cor-
poris artus,

Fisco aucto arguitur Ciuica pau-
peries.

Ordine consueto.

Primò, Reges in tributis non excedere.

Secundò, damna excedentium confi-
derare debent.

Tertiò, Christum non excessisse.

RE-

REGES NON SINT EXACTORES,
NEC ONERENT SUB-
DITOS.

Bias noster sic inter alia sanxit:
*Quod si domi fortè Gubernatoris sumptus
tributa superet, mox à Reipublica guber-
naculis amouetur; Princeps enim pauca
possidens & plura expendens, aut Regnum
perdat, aut in tyrannum euadat, necesse
est.*

Indigni Imperio, qui metunt vbi non
seminarunt, qui oues pascunt dum lacte
& lana gaudent, ast dum lupo venit,
deserunt, nec defendunt, proindeque
maledici, non benedici debent. Nun-
quid enim Caracalla maledictus erat,
dum Iuliæ matri profusionem pecunia-
rum, quas per fas & nefas, taliter quali-
ter à subditis extorserat, taxanti, gla-
dium ostendens aiebat: *Quamdiu hunc
habebimus, nulla vnquam deerit pecu-
nia?*

An Neronem benedicendum censes,
dum tyrannicam hanc potiùs boat aut
mugit vocem, quàm sonet: *Agamus no-
strum, esto nemo quidquam habeat.
Et hoc quidem dicebat illis, quos ad*

procuraturas, administrationes, dimidia imperia cuehebat.

Vespasianus nec minùs maledictus fuit, quia ex Rege aut Imperatore Exactor euasit, & talis quidem, vt & è lotio vectigal institueret; & rapacissimos quosque ad imperia & officia adhiberet: de primo Suetonius: Instituerat, inquit, Vespasianus vectigal è lotio: super hoc à filio monitus dissimulauit, donec prima pensio esset soluta, eam pecuniam admouit ad filij nares, sciscitans, num odore offenderetur? negante illo: Atque hæc, inquit, è lotio est. De secundo idem sic habet: Cùm rapacissimum quemque promoueret Vespasianus, vt innox dictatum condemnaret, vulgò dictus est officarios suos habere pro spongijs, qui veluti spongas & siccos madefaceret, & humentes exprimeret. Quæ hæc benedictio, vbi tot concurrunt iniustitiae? Nouit & agnouit hoc ad Christianorum Principum æternam fortè confusionem Tyberius, vel ob hoc Augusti nomine dignus. Hic enim Aemilium Rectum, (curuum potius dixeris) quem Aegypto præfecerat, nimium à populo exegisse

cum

cum deprehendisset, super ea re iratus ei, se ronderi velle oues suas, non deglubi, scripsit.

Optimè Isidorus: Magnum, inquit, *Lib. 2. de sum. bon.* scelus est, rem pauperum præstare diuitibus, a renti terræ aquam tollere, & flumina quæ non indigent, irrigare, sed Euangelici sunt, habenti dantes, & ab eo qui non habet auferentes, &c.

DAMNA EXACTORVM.

Quàm malè autem tales apud populum & Deum audiant, sicut primum Diogenes, sic secundum Ezechiel Prophetam testatum reliquit. Interrogatus ille aliquando à tyranno, ex quo ære fieri statuas oporteret? Ex eo, inquit, ex quo fusi sunt Harmodius & Aristogiton, innuens illum esse tollendum, quòd illi tyrannicidæ fuerint, ideoque ab Atheniensibus stauis decorati sunt. Hic autem ex parte Dei eosdem insigniter & liberè taxat: Hac, inquit, dicit Dominus: *Ezec. 34.* *bus Israël, qui pascebant semetipsos, nonne greges à Pastoribus pascuntur? Lac comedebatis, & lanis operiebamini, & quod crassum erat, occidebatis, gregem autem meum*

meum non pascebatis, quod infirmum fuit, non consolidastis, & quod agrotum, non sanastis, quod contractum est, non alligastis, & quod abiectum, non reduxistis, sed cum austeritate imperabatis eis, & cum potentia. Et sequitur: Propterea, Pastores, audite verbum Domini: Viso ego, dicit Dominus, pro eo quod facti sunt greges mei in rapinam, & oues mee in deuotionem: Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum, & cessare faciam eos, ut ultra non pascant greges, nec pascant amplius pastores semetipsos.

Nec ab similibus sententiæ magnus ille Thales Philosophus erat, cum vitam illis non diuturnam fore arbitratus est: Rogatus enim, quid difficile vnquam vidisset? respondit, tyrannum senem.

Terribile certè est Apophthegma Ludouici XII. Regis Galliæ, quo plebem & rusticos dicebat pascua esse tyrannorum, & militum, hos autem pascua esse diabolorum. Optimè.

Nec solum in propria persona hi patiuntur, sed & frequenter totius Imperij sustinent ruinas, defectiones, & scissuras.

Pa-

Datet hoc in Roboam Salomonis prudentis imprudenti filio. Cui subditi: Pater tuus, aiunt, durissimum iugum imposuit nobis, tu ergo nunc minue paululum de imperio patris tui durissimo, & seruiemus tibi. Suadent idem seniores: Si hodie, dicendo, petitioni eorum cesseris, locutusque ad eos fueris verba lenia, erunt tibi serui. Sed non acquiescit, dure respondet populo, duriora minatur, & deficiunt ab eo decem Tribus, videns enim populus, quod noluisset eos audire Rex, respondet ei dicens: Quae nobis pars in David, vel quae hereditas in filio Isai? Insuper & Aduram Commissarium Regis, qui erat super tributa, lapidauit, Rexque ægrè furori illorum subductus euasit. Non hic benedictus.

Dionysius senior idem expertus. Post trinam namque Syracusanis indictam exactionem, cum eos in foro ridentes, & publicè in Regem scommata iacentes audit: Iam, inquit, nihil habent, quia me contemnunt; ab exactione desistit, ut in vita persisteret, quam tamen non amore bonitatis eius, sed timore peioris post ipsum tyranni eundem prolongare passi sunt.

Notum est Himeræ Syracusanæ di-
 ſum; quæ, cum Dionyſij mortem o-
 mnes appetere, ſola Deos orabat, ut
 diu ſuperſtes eſſet, quod ubi reſcivi ty-
 rannus, rogauit vetulam, quam ob cau-
 ſam Deos rogaret, ut ſibi longam largi-
 rentur vitam; tum illa: Puella cum ef-
 ſem, ait, grauemque tyrannum habere-
 mus, occidi illum cupiebam; eo mor-
 tuo, aliquanto deterior tyrannidem oc-
 cupauit, ei quoque mortem imprecata
 ſum, & ex ſententia euenit: te verò lon-
 gè deterioſem nunc habemus, verita-
 gitur ne te abſumpto, deterrimus in lo-
 cum tuum ſubſtituatur, te diu incolu-
 mem nobiſcum eſſe, vnicè cupio.

CHRISTVS NON EXACTOR.

Benedictus verè Rex noſter, qui non
 exactionibus ſeſe ditare venerat: Siqui-
 dem, ubi caput ſuum reclinaret, non in-
 uenit.

Prædixerat Deus filiis Iſraël, qui pe-
 tendo Regem, illum offenderant, Re-
 gem, in pœnam hoc ſibi ius arrogatum
 iri: *Filios veſtros tollet, & faciet præ-
 curſores quadrigarum, aratores agro-*
 rum.

runt, messorum segetum, fabros armorum, &c.

Benedictus qui venit in nomine Domini Rex noster, quadrigis non utitur, sed triumphans a sinæ insidet, & ei ultro vestimenta prosternunt populi, eadem tamen recepturi sunt. Agros illius subditi non colent, sed animas excolent, *Animas da mihi, cetera tolle tibi.* Segetes non metent, sed mercedem in coelis habebunt: *Gaudete, quia merces vestra copiosa est in coelis.* Arma non fabricabunt, sed pacem omnibus prædicabunt: *In quacunque domum intraveritis, primum dicite: Pax huic domui.* Agros, vineas, oliueta non tollet, sed integrum Regnum largietur, *Appropinquat regnum caelorum.* Non eripit mortalia, qui regna dat coelestia. Seruos non faciet, sed amicos, sed fratres suos nos reputabit: *Iam non dico vos seruos, sed amicos. Dicite fratribus meis.* Si fratres Regis, ergo Patris hæredes & Regni consortes: *Hæredes quidem Dei, coheredes autem Christi.* O verè benedictus. Iple ne peteret subditorum bona, qui pauperibus promisit Coelorum Regna

Matth. 5.

Luc. 10.

Matth. 4.

Ioan. 15.

Rom. 8.

*Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum
 Matth. 5. est regnum caelorum. Ipse ne quæreret
 terrena, qui pollicetur caelestia? Ipse ne
 exagitarer te pro censu, qui seipsum ti-
 Joan. 6. bi præbuit in cibum? Caro mea verè est
 cibus.*

Benedictus igitur Rex noster, qui non
 à nobis ditari, sed nos ditatum venit.
 Age, age, ô Rex Regum, doce nos terre-
 na despiciere & amare caelestia, vt te-
 cum aliquando læti regnemus, & hic
 pace fruamur.

DISCURSUS VIII.

*Benedictus qui venit in nomine
 Domini. Matth. 21.*

Quia Rex venit verus Dei
 cultor:

Abligata in superiori Discursu,
 Regum, Principum iniusta exa-
 ctione, nunc vt cum Christo Re-
 gum Rege & Domino Dominantium
 cul-

cultores Dei esse velint, si pacis conditiones, si benedictiones hominum Deiq; exoptent.

Ordine consueto.

Primò, Reges Dei cultores esse debere.

Secundò, sin, damna emergere.

Tertiò, talem Christum fuisse ostendam.

SINT REGES CVLTORES DEI.

Bias saepe citatus hanc successoribus Regni, inter cæteras addit Regulam:

Qui Priensium Princeps futurus est, Religiosus esto Deorum cultor immortalium, alioquin enim si Deos Princeps parum reuerenter habet, non est quod homines iustitiam sese ab ipso impetraturos sperent.

D. Ambros. appositè, non potest homini amicus esse, ait, qui Deo fuerit infidus. Sensit hoc Ethnicus quidem M. Aurelius Imperator, dum Coruino Regi Siciliae ob fani euersionem, sequentia scribit: Ad me, inquit, quod attinet, eius qui Deos suos non colit, omnes virtutes pro vitijs esse, certissimè statuo:

An ignoras, Princeps Excellentissime, non esse quemquam adeo cordatum, quin plus ei desit, quàm adsit prudentiæ? An ignoras, neminem adeo sapientem esse, quin plus nesciat, quàm sciat? An nescis, neminem esse tam iustum, quin plurimum ad obtinendam veram iustitiam illi desit? quorsum hæc, Dilectissimi?

Concludat Aurelius Imperator, & audietis, quam obrem dicit, omnis nostræ iustitiæ perfectio & absolutio à diuinâ petenda est iustitia, atque ingens virtutis in nobis defectus perfectionis, diuinæ exuperantia supplendus est, quæ cum ita sint, non Princeps sed Tyrannus appellandus est, qui in proprijs iniurijs viciscendis sollicitus, in persecutendis ijs, quæ Dijs factæ sunt, remissus est. Hæc Christiani Principes, ab Ethnico intelligite, & erudimini ad Dei cultum, ut pacem habeatis.

Lib. 1. c. 1. De Romanis testatur & notat Valer. Max. verba hæc pauca quidem, sed ad propositum nostrum satis neruosa, omnino scilicet post Religionem ponenda semper Ciuitas nostra duxit, hinc in-
ter

cer septem quos principio Romæ annis
 244. regnasse Reges referunt Historici
 veteres, laudatissimus fuit Secundus Nu-
 ma Pompilius, eo quòd maximus Deo-
 rum cultor existeret. Quid, ô Christiane
 Princeps, nunquid antiquissimi Lacedæ-
 moniorum Regis æquè ac clarissimi, le-
 gem (quam proposui mei confirmandi
 gratia dictam hic volo) approbatum i-
 bis? Quæ sic inter cæteras sanxit: Ne-
 mini Lacedæmoniorum beneficia de
 manibus Principis, qui nulla Dijs suis
 obsequia præstat, accipere fas esto. O
 Regem excellentem! ô sæculum glorio-
 sum! ô regnum fortunatum, in quo adeo
 perfecta à Principibus virtus exigeba-
 tur, vt ad distribuendas etiam opes,
 summa in ijs iustitia postularetur, siqui-
 dem malè collatum arbitrabatur, quod
 ijs qui Deorum cultores haud erant, im-
 pensum fuerat.

Nec minùs fortunata gloriosa excel-
 lens erat Romana Respublica (vt ad il-
 lam iterum regrediar) dum de illa testa-
 tum inuenio, æquè Principes Romanos
 dilectos, quòd Deos sanctè veneraren-
 tur, quàm quòd hostes vincerent. Erudi-

mini qui iudicatis terram, ne hi iudices vestri in die Domini magno sint.

Præclara namque hæc, & simul cum Numa, Aurelius, nec minus Lycurgus benedici possent, si in vnus veri Dei impendissent obsequium, quod in falsorum Deorum adhibuere cultum. Certum namque est & damna eos, qui Dei contemptores manent euasuros, & præmia quæ cultores sequuntur assecuturos fuisse; sed profanis ne immorer, non aliud Magnatibus sacræ suadent & iubent Litteræ, quam Dei æmulari cultum, quod sic probatum facio: Per Moysen Deus de Rege Israël. longè retrò temporibus futuris loquens hoc imprimis *Deut. 17.* mandat: *Non reducat populum meum in Aegyptum.* Quid hic aliud intendit Deus quam sui cultum continuare, falsorum verò Deorum Aegyptiorum contemptum ingerere? Nunquid Regius Propheta, vt successores sui perpetuentur, aliud illis quàm Dei cultum melius medium non inuenit & præscripsit, dum diceret: *Et nunc Reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram.* In quo erudiendi? *Seruite Domino in timore.* Quid

rogo, apertius; quid necessarium magis: filio suo post se regnatura, mandare: moriens poterat, quàm Dei vt esset perfectissimus cultor, si Regni stabilitatem, pacis quietem, abundantia & benedictionis copiam obtinere vellet? Sic habet S. Scriptura: *Appropinquauerunt dies 3. Reg. 2. David, vt moreretur, praecepitq; filio suo, dicens: Ego ingrediar viam vniuersae carnis, confortare & esto vir, & observa custodias Domini Dei tui, vt ambules in vijs eius, & custodias caeremonias eius & praecepta eius & iudicia.*

Benedictus certè fuisset Salomon, benedicti cæteri post eum Reges, neque se ipsos, neque totum populum in tot tantasq; calamitates inuexissent, si hanc obseruassent doctrinam.

DAMNA QVAE REGIBVS ET REGNIS, DVM DEI CVLTORES NON SVNT, IMMINENT.

Si totam omnium Regum Israël seriem intueor, maximas plerisque illis clades, quòd Dei cultum abiecerint, euenisse: reperio.

Prodeat Saul, & audiamus, quid profuerit:

fuerit:

fuert ei contemptus Dei, ait illi Samuel:

1. Reg. 15. *Quare non audisti vocem Domini? Excusat se Saul, quia ad immolandum Domino quod fecit, fecisset & Samuel, Numquid vult Dominus holocausta & victimas, & non magis vt obediatur illi? quasi peccatum arrolandi est repugnare, & quasi scelus idololatriæ: nolite acquiescere, quia proiecisti sermonem Domini, proiecit te Dominus, ne regnes super Israël.*

Adsit etiam Rex David, idemq; confirmet. Dixit ad illum Nathan ex parte Domini: *Ego unxi te in Regem, ego erui te de manu Saul, ego dedi domum domini tui in manus tuas, quare ergo contempsisti verbum Domini & blasphemare fecisti Israël? Audi quod non euadat sine damno: Ego suscitabo super te malum de domo tua, & tollam vxores tuas in oculis tuis, & dabo proximo tuo, & dormiet cum vxoribus tuis in oculis Solis huius.*

Stet in ore trium omne verbum. Affirmabit hæc maximo suo damno Salomon, cuius deprauatum est cor per mulieres, qui coluit Deum Astarthen Sidoniorum, & Idolum Moloch Ammonitarum.

rum, igitur iratus est Dominus Salomoni, quod auersa esset mens eius à Domino Deo Israël, & ait illi: Disrumpens scindans regnum tuum, & dabo illud seruo tuo. O nunc Reges intelligite, erudimur ut seruiatis Deo.

Dicit Marcus Aurelius sequentia: Quamcumque in partem accipiatur, susq; deque habeo, mea sic est sententia, quod quicumque Princeps amplian-
dorum Regnorum & augendarum diuitiarum gratia, causam præbuerit, & labefactandi & imminuendi cultus Diuini, non Rex à nobis legitimè impetrans, sed Tyrannus violenter agens vocandus, non est profectò maior tyrannus, nec in alium tyranni nomen iustius competit, quàm in Principem aut Dynastam, qui aduersus Deos suos irreligiosus est, nullum enim flagitium aut facinus tam nefarium est, quod non perpetret, cui Deorum reuerentia perijt.

Ethnicorum Imperatorum ampla considerantes imperia, gloriosas audientes victorias, clarissimos videntes triumphos, Principes Christiani

mirantur, & quam ob causam non proinde ipsi, atque Ethnici olim, à Deo adiuuentur & fortunentur, requirunt. Ad quod respondeo, Ipsos vel bonos esse Dei cultores, vel malos; si boni sunt, magna profectò iniuria illos afficeret Deus, caduca solùm pro obsequijs fidelibus præmia persolvens, pluris enim sunt dena millia iuris perpetui in gloria, quàm centena millia iuris ad vitam in hac miseriarum valle. Sin Principes & Magnates improbi sunt, si neque Dei, neque Ecclesiæ ipsius curam tanguntur, si Dei quærendi aut colendi prorsus immemores sunt, nisi cum periculum aliquod anceps ingruit, tales (inquam) si sunt, meritò nec audire Deus illos vult, nec adiuuare. Ut igitur benedicantur, & pacis conditiones habeant Magnates, vt damnentur, Dei cultores sint feruidi, & sacrorum defensores indefessi.

CHRISTVS CVLTOR DEI
PATRIS VERVS.

Verè Christus Rex noster æterni Dei
Patris cultor fuit maximus, proindeque
sum-

summè benedictus, qui enim in Nati-
 nitatis suæ exordio Angelos ad Patris
 gloriam deprædicandam miserat, *Glo-*
ria, dicentes, in excelsis Deo, ille *LUC. 2.*
 etiam ad vitæ decursum perueniens,
Pater, dixit, manifestavi nomen tuum *Ioan. 17.*
coram hominibus, non meam, sed tuam
 in omnibus quærens gloriam. Verè
 per totam vitam suam insignis & verus
 Patris gloriæ æmulator fuit, Christus
 Princeps noster benedictus, quidquid
 enim ardui, quidquid miraculorum &
 prodigiorum aggressus est, omne id
 à laude Patris fuit exorsus. Lazarum
 resuscitaturus à laude Patris sumit ini-
 tium. Sic habet Evangelista: *Eleva-* *Ibid. 11.*
tis Iesus sursum oculis dixit, Pater, gra-
tias ago tibi, quoniam audisti me, ego
autem sciebam, quoniam semper me au-
dis, sed propter populum, qui circumstat,
dixi, ut credant, quia tu me misisti.
 En ut initium, en ut finem huius
 tanti miraculi Patris præfixit glo-
 riam!

Panes multiplicaturus, & miracu-
 lum operaturus miraculorum, memo-
 riamque maximam suorum mirabilium,

ara

an non Patri defert, illum honoran-
 do? Sic Euangelista: *Accepit Iesus pa-*
nem, & cum gratias egisset, distribuit.
Matt. 26. Et iterum: *Elevatis oculis in caelum,*
tibi gratias agens benedixit. O verè be-
 nedictus Princeps, qui sic per omnia
 Patris deferebat honori.

Audi & mirare quam sedulo, quam
 feruenter, quam perfectè Dei Patris ze-
 let gloriam, templum aliquando ingre-
 ditur, & vendentes cum ementibus fa-
 cto flagello eiecit, dicens: *Auferte ista*
hinc; scriptum est enim: Domus mea
domus orationis vocabitur. Nolite ergo
 domum Patris mei facere domum nego-
 ciationis. Quid agis, ô Princeps zelose
 omnium in te citabis inuidiam, calu-
 mnam patieris. Ecce adsunt conque-
 rentes, quod ostendit nobis signum, quia
 hoc facis. Ah quam veraciter impletum
 in te, quod de te prædictum erat: *Ze-*
lus domus tue comedit me. Verè bene-
 dictus.

Nunquid Rex noster apertè prote-
 statur est, hanc esse vitam æternam, si
 Patris gloria cognoscatur; ideoque,
 dum suos orare doceret, sic eos oratio-
 nem

nem oriri mandat : *Pater noster*, qui
es in caelis, sanctificetur nomen tuum: *Matth. 6.*
 ergo benedictus, qui Patrem Aeternum
 benedicere alios instruxit.

Quid plura desideras? nunquid dum
 moriens spiritum immaculatum capite
 inclinato Patri recommendat, illi per
 omnia defert? Cur moriens, ô Rex Re-
 gum, sacrum spinis cruentatum verti-
 cem inclinas? Defero Patri, cui spiritum
 offero; ergo benedictus.

Hæc, Reges, intelligite, & Deo
 in caelis gloriam dantes, pacem illius
 in terris assequemini; sic enim scri-
 ptum est: *Gloria in excelsis Deo, Luc. 2.*
*& in terra pax hominibus bo-
 na voluntatis.*

* *
 *

DIS-

DISCVRSVS IX.

*Benedictus qui venit in nomine
Domini. Matth. 21.*

Quia Rex noster Christus ve-
nit non raptor alienarum
ditionum.

Ostenſa ſuperiùs Chriſtianis Prin-
cipibus quàm neceſſaria ſit Re-
ligio & cultus vnius Dei, nunc
quòd alienorum Regnorum inuaſores
eſſe non debeant, ſi pacis fructum &
benedictionis emolumentum appetant,
oſtendam.

Ordine conſueto.

Primò, Reges ſuis contentos eſſe de-
bere Regnis.

Secundò, Iniuſtè eadem dilatatorum
damna.

Tertiò, Chriſti in hoc exem-
plum.

SINT

SINT REGES CONTENTI DITIONIBVS SVIS.

Prosequitur Bias suas leges, & hanc Regibus præscribit sequentibus:

Princeps ditione relicta à maioribus contentus esto, neque bella, Regna aliena captaturus moueto; Apollinis quippe oraculo didici, quicumque aliena raperet. ei propria Deos adimere.

Reperio ad propositum tot, tanta, tam mira, quæ hac de re sensere aut scripsere Ethnici, vt quæ præ alijs ex plurimis excerpam, dubitem.

Etenim enimvero, si Augustum ex omnibus Romanorum Principibus nullo populo cariorem, nullum in bellis omnibus foeliciorem, quippe qui, cum optimus ille Princeps esset, nunquam bellum mouerit, quin ex parte sua iustissimum, causa eius suscipiendi grauiissima vrgeret, commemorem; offert sese Marcus Aurelius verè Princeps Christianus (si tamen Ethnici Christiani dici possent) hic aurea hæc scripsit, dixit, fecit, dum Romanorum triumphos, bello dilatandi Imperij gratia moto, obtentos secum perpenderet: Aut ego, inquit,

*Suet. li. 2.
de Caf.
c. 20.*

quit,

quit, fallor, aut hominum stultorum
 prosperitas, aut iudicium bonorum in
 causa est, ut omnibus inuitis, domos
 potius intrent alienas, quam bona
 eum gratia domi suæ homines con-
 quiescant. O Roma, Roma, execrabi-
 lis fit tua amentia! pereat in te superbia
 tantæ auctor! detestabilis fit hominibus
 & abominabilis Dijs, qui hanc in te
 pompam excogitauit! quid vanius di-
 ci, quid inanius cogitari potest, quam
 Ducem Romanum, qui Regna debella-
 uit, pacificos turbauit, vrbes desolauit,
 arces solo æquauit, pauperes expilauit,
 tyrannos collocupletauit, thesauros
 exhausit, plurimum effudit sanguinis
 innoxij, innumeras fecit viduas, mul-
 tos denique occidit Viros Nobiles, hoc
 auferre præmium omnium istorum da-
 mnorum, ut pompa Romæ triumphali
 excipiatur? Et post pauca: Ad trium-
 phum quod attinet, ait, nec Assyrios
 laudo, nec Persis inuideo, nec Macedo-
 nes mihi satisfaciunt, nec Chaldæi pla-
 cent, nec Græci probantur, Troianos
 verò detestor, & Carthaginenses da-
 mno, quòd non amore iustitiæ, sed su-
 perbiæ

perbia furore impulsi, triumphorum gratia consequendorum, & plurimas Regnis suis ærumnas attraxerunt, & interitus nobis causam reliquerunt.

Hæc ipse Ethnicus, Dux belli, Romani Imperator Imperij, de bello Asiatico quidem triumphans dixit & sensit, & ne sensisse dubites, audi sequentia:

O Roma, inquit eadem Epistola ad Cornelium amicum, maledicta, maledicta fuisti, maledicta es & eris, nisi enim aut fata mentiuntur, aut animus me fallit, aut rotam fortuna suam sufflammat, quæ nobis spectacula præbuerunt Regna præterita, eadem Roma præbebis sæculis futuris, ut scilicet quemadmodum per vim facta es domina dominorum, ita per iustitiam serua fias seruorum. Quid Christianum magis? Quid iustitiæ consonantius? Quid æquitati conformius? Nunquid enim qui per arma ac violentiam Regnum affectant alienum, subito erectiones, subito elisiones sustinent? Nunquid, dum abest quod Auemus, id exuperare videtur: Cætera, post aliud dum contingit, illud Auemus? Nunquid bellum ita
 K susci-

suscipi debet, vt nihil aliud nisi pax que-
Plat. Ep8 sita videatur? Nunquid bene optimeq;
 sensit, qui dixit, haud facile est, vt qui
 multa alijs inferunt damna, ipsi non
 multa ab alijs vicissim patiantur? Nun-
 quid verum & verissimum dicitis, ô Re-
 ges, ô Principes, ô Dynastæ? singulari
 Megistanes afficere Deum beneficio,
 dans eis sanitatem, dans opes, dans Im-
 perium, sed si animum suo contentum
 non simul dedit illis datis laborem, aio,
 & pericula illis dedisse? Sicut enim,
 dum homines honores, diuitias parum
 æstimant, & hinc in paupertatem inci-
 dunt. Sic Principes malè feriatu non an-
 te pacem parui pendere desinent, quam
 saucios prælia remittunt. Nescitis, Prin-
 cipes, dum bellum incipitis, subditos
 vestros bene agere desinere? quod si
 minimè vos, vt malè agant, velle dica-
 tis, assentior equidem; at causam tamen
 vt boni non sint, præbebitis. Certè ex
 his Augustum, Aurelium benedicendos
 nemo est qui dubitet, si iniustitiæ intui-
 tu Christianum præfixissent scopum.
 Audiant ergo Christiani Principes sacrae
 Scripturae monumenta, vt quare bella
 susci-

suscipienda, tuenda, prosequenda sint, intelligant & benedicantur.

Nunquam enim, si sine damno bellare volunt Hebræorum Duces, Iudices, Reges, sine iustitia & Deo inconsulto bellandum esse arbitrati sunt. Qui vel parum S. Scripturæ gnarus, & lib. Deuteronom. Ios. Iud. Regum & Machab. euolutor extitit, facile mihi calculum album aditurus est, scio. Quid enim est quod Deus præcepit, hisce verbis: *Si quando accesseris ad expugnandam civitatem, offeres primum pacem.* Quàm scilicet iustè, & eius imperio hoc vel illud inituri bellum erant, prius tamen etiam inimicis offerendo pacem, eorum iustitiæ & actionis debitæ causa pateret? Quid Sapiens consulit? pro quo bellandum, certandum, immò agonizandum docet? an pro dilatando iniustè Imperio, an pro accipienda latiori ditione, an pro exaltanda gloria? nullo modo, *Pro iustitia, inquit, agonizare pro anima tua, & vsque ad mortem certa pro iustitia, & Deus expugnabit inimicos tuos.* Quando, quæso, ingloriosus & miserius magis inuolutus erat Ammon, Deut. 20.
Eccl. 4.

Ezec. 25. quàm quando sibi per iniustitiam acquisiuerat multa aliena, propria tamen perditurus? Sic facer Textus: Pro eo quod plausisti manu, & percussisti pedo, & gauisa es super Israël, (dum iniuste illum persecutione & bello premebat) idcirco ego extendam manum meam super te, & trudam te in direptionem gentium.

li. 3. de Ciuit. c. 10. Intelligent ex his Reges, erudiantur Principes, quod etiam iuxta D. Augustinum, irruentibus importunè inimicis resistere quidem cogantur, non tamen auiditate laudis adipiscendæ humanæ, minùs suas fimbrias dilatandi capta occasione, sed necessitate tuendæ salutis & libertatis. Quæ ut magis patefiant, damna quibus Reges, Principes, Regna, Ducatus hac bellandi non seruata lege, heu experientia doctrine inducantur, enarrabo.

DAMNA REGVM INIVSTE IMPERIA SVA DILATANTIVM.

Nec benedictionem, nec pacem postulentur Magnates, dum auiditate suorum, vel propria, bella mouent, sed

damna potius, ni abstineant, expauescere discant.

Quæ non damna, dum Sennacherib ampliandi Regni gratia, diuitias cumulandi animo, Palæstinam, omnium ibidem malorum, rapinarum, direptionum fator metit: *vna nocte centum octoginta quinque millia sui exercitus amisit viros,* nec hoc satis, à proprijs occisus in Niniue filijs, sua seq; ipsum perdens; vtinam aliena non rapere didicisset, non hic benedictus, non pacis condiciones acceptans.

4. Reg. 19

Audiant Reges & intelligant Principes, si benedicti, si pacis condiciones amplecti velint, quod de Xerxe Persarum referam Rege. Hic, cum aliquando prandenti Caricæ Atticæ pulcherrimæ, ac gratissimi saporis appositæ essent, super mensa per duos iurans immortales, & maiorum suorum testatus cineres negavit eas se, nisi quæ illas edidisset subiugata Regione comesturum, moxq; ad subiugandam Græciam profectus est, atque ita bellum illud non solum vt Princeps leuis, sed vt hominibus gulosus, iniustus & vitiosus, mouitque

non suo damno? Iosephus Hebraicæ
l. 2 de bell gentis Scriptor fidelis & verax, sic de
Iud. c. 26. eo testatum relinquit: Atheniensis Xer-
 xem per terram nauigantem, per mare
 ambulantem, vna naui fugientem glo-
 riosissimè persecuti sunt.

Lib. 5.

Agg. 1.

Quo emolumento, aut quo suo non
 damno Galli Italix mouere bella? Italia
 namque sua foecunditate, teste Ambro-
 sio, hostem frequenter in se excitauit.
 Titus Liuius auctor est, Gallos, gustato
 Italix vino, mox arreptis armis ad subi-
 gendam illam profectos esse, cum aliam
 nullam haberent vel paruam vel ma-
 gnam faciendi belli causam; sed noean-
 dum, quòd ita Galli pro vino Italix san-
 guinem mutarint proprium. Quis hic
 non exclamaret: *Respexisti ad manus, &*
factum est minus, seminasti multum, in-
tulisti parum, malè enim parta, malè di-
labuntur.

Quid Carthaginenses simul & Ro-
 manos exhausti? Quid vtrique Reipu-
 blicæ damna intulit? aliud nihil, quam
 quòd ob rapiendas opes alienas, pro-
 priæ dilapidentur: Longissimo sanè
 tempore constans inter vtramque hanc
 Rem-

Rempublicam amicitia erat, sed postea-
 quam ditissimas auri & argenti venas
 in Hispania esse intellexerunt, statim
 ad bellum confurrexerunt acerrimum,
 ita populi illi nobilissimi, vt opes rape-
 rent alienas, terras vastarunt proprias,
 vbi hic benedictio, vbi pacis conditio,
 dum fomes fouetur belli? de Indijs
 consuetum prætereo, quid nostros
 Christianos Principes ad arma vocet,
 vt tamen his damnis damnum faciam,
 ad hoc Chilonis Philosophi dictum
 considerandum Magnates remitto: Ni-
 hil, inquit, est, quod virum bonum aut
 malum magis prodat, quàm id de quo
 contendunt; tyrannus enim rapiendo
 aliena immoritur, at spectatæ virtutis
 Princeps pro suo defendendo laborat.
 Nunc restat; vt, cum vel in vltimo Chi-
 lonis dicto, bonum malumve agnoue-
 rimus Principem, benedictum procla-
 memus in æternum Christum, qui non
 venit vt aliena rapiat, sed vt sua tribuas
 regna.

CHRISTVS NON RAPTOR.

Verè benedictus Rex noster Christus

venit, qui non eripuit mortalia, sed Regna dedit coelestia; si ita regnare ambitis, Principes, cur non eius Regna queritis, quæ amittere non potestis? rapiendo illa quæ rapiuntur, quid lucrmini? Ad pacem hic in prædicationis suæ initio inuitat, Regnum offert Cœ-

Matth. 4. *lorum: Appropinquauit, dicens, Regnum Cœlorum, hic Patrem suum pro isto interpellandum Regno, docuit:*

Ibi. 6. *Adueniat, aiens, Regnum Cœlorum. Benedictus ergo, quia verò Rex pacificus non armis terribilis, etiam in Natiuitate promulgari fecit pacem: Et in*

Euc. 2. *terra pax hominibus bonæ voluntatis, in vita pacem prædicari fecit: In quam-*

Matth. 10. *cunque domum intraveritis, primùm dicite: Pax huic domui.*

Nunquid in morte ex hoc mundo abiturus, & in pace in idipsum requieturus dixit, Bellum relinquo vobis? an non potius *Pacem*, dixit, *Pacem meam relinquo vobis?* an non ex hoc conuincitur, veri Christiani Principis esse, pacem potius tantopere à Christo commendatam, conseruare, quàm bellum, vlciscendæ etiam iniuriæ sibi illatæ gratia,

cia,

tia, mouere? An non idem Rex benedictus post mortem, quam per illam promeritus erat, imprecatus suis est pacem: *Pax vobis, dicens, nolite timere:*

IOAN. 20.

Benedictus igitur Rex noster veniens, qui non vi nec armis Regna occupat, cum *in propria venit, à suis receptus non est.* Stabuli foetorem, angustias præsepj, miseras vitæ non horruit Rex Regum & Dominus Dominantium; sed hæc scribens, scio Iudæis quidem scandalum, Gentibus stultitiam, Principibus risum fore, dico tamen, quia bene de Christo canit Ecclesia:

Et 21.

IOAN. 1.

Hostis Herodes impie, Christum venire quid times?

Non eripit mortalia, qui Regna dat coelestia.

Benedictus est, dico & repeto, quia *Principatus eius super humerum eius.* *Contentus dura Cruce: Non dilatans simbrias suas, sed nec habens vbi caput reclinat.*

Isai. 9.

Matt. 23.

Luc. 9.

Concludo, si bella velint Principes, bella quærant vnde benedicantur, nec se inuicem lacerent Christiani, nun-

K. 5:

quid!

l. 22. Ciu. c. 6. quid infideles habent hostes? Augustinus me docet, quod doceo: Nullum bellum (dicens) suscipiendum, nisi aut pro fide, aut pro salute. Sapientissimus ac doctissimus noster Guarra sic habet: Si fungerentur suo Principes munere, & credere in hac parte mihi vellent, nullam ob rem momentaneam permittere deberent sanguinem effundi humanum, nisi pro eo tantum, qui suum pro nobis sanguinem in Cruce offerre voluit; veri enim Christiani ad deploranda peccata sua astringuntur, hostilem verò sanguinem effundendi licentiam non habent. In summa, Principes & Monarchas vniuersos rogo, hortor & obtestor, vt propter eum qui Princeps est pacis, pacem ament, pacem procurent, pacem conseruent, in pace viuant; in pace enim & ipsi opulenti, & subditi foelices erunt.

Hec ille.

 DISCVRSVS X.

*Benedictus qui venit in nomine
Domini. Matth. 21.*

Quia venit Rex frequens
templorum Visitator, & o-
rationum Amator.

Viso quomodo Reges vt benedi-
cti pace fruuntur, dilatatores
iniusti Regnorum esse non de-
beant, nunc quomodo pietati, ad o-
mnia utili, studere habeant, osten-
dam.

Ordine consueto.

Primò, Reges sint deuoti.

Secundò, damna indeuotorum.

Tertiò, Christi in pietate & deuotione
exempla.

K 6

PRIN-

PRINCIPES TEMPLA HONORANT.

Bias Leges suas hac vltima concludens, sic sanxit:

Gubernator singulis septimanis supplicatum Dijs ito, & templa visitato; qui contra fecerit, non solum Magistratui abdicator, sed etiam vita defunctus sepultura careto. Principis enim, qui dum viuit, Deos non honorat, exuias vbi sepultus fuit, honorari absurdum.

Quod ratione duce Ethnici Principes gloriae reputabant, hoc luce fidei docti Christiani Principes in opprobria minime reponant, deuotionem scilicet erga templa, Deum, sacrificia. Libet proinde & profanorum & sacrorum Scriptorum ad rem hanc producere monumenta. Romanorum erga Deos reuerentiam & deuotionem, summa eorum laude & immortali gloria Liuius hisce verbis testatam reliquit: Omnium, inquit, magnarum rerum principia Romani a Dijs exorsi sunt, qui tam religiosi erant, ut non fas fuerit Principem Romanum sibi domum & edificare, nisi & dem prius Dijs Ciuitatis posuisset.

Cum

3
1
Lith. 45.

Cum Galli Romam occuparent, & Capitolium obsiderent, venit cum illis Romam Philosophus Brunillus, qui expulsis Gallis ibidem permanens, tanto ab vniuersis Romanis honore habitus fuit, vt primus ille fuerit exterorum, cui Romani adhuc viuenti statuam erigerent, non ob hoc solum, quod toto illo tempore quod cum illis egit, nullo vnquam crimine fuerit notatus, quæ quidem non vulgaris est excellentia: raro enim sunt longæui, qui non sint infamia aliqua notati; sed maximè ob hoc, quod tres aut quatuor nonnunquam annos ita exegerit, vt nunquam templis excederet, & quod frequentius cum Dijs, quàm cum hominibus colloquebatur. Ascribo huius Philosophi, dum morti appropinquaret, ad Senatum perorantis verba, quibus palam fiat quàm religiosus hic in Deorum fuerit ipse obsequio, & omnes esse Romanos voluerit: Arcanum, aiebat, quippiam vobis, P. C. quod ad vestram spectat Rempubl. patefaciam: Romulus Pater noster Romam fundauit, Numa Capitolium condidit, Ancus Martius mœnibus urbem cinxit, Brutus à ty-

K 7

rannis

rannis eam liberavit, Camillus ille optimus Gallos vrbe expulit, & Quintius Cincianatus Regnis eam auxit; ego verò Dijs abundantem illam relinquo, qui meliùs urbem, quàm vlli vel muri vel viri defendent. Omninò enim plus vnus Dei fauor, quàm omnium hominum robur valet. Quo tempore Romam veni, magnum erat dedecus, videre urbem adeo à Dijs inopem, nam tantùm quinque habebat; nempe Iouem, Martem, Ianum, Berecynthium, & Vestam; iam verò alio loco res sunt, cùm Deum singuli tutelarem habeant: iniquissimum enim est, ararium nummis plenum esse, templum autem Dijs vacuum conspici. Verè benedictus hic Bruxillus erat, si quod multis impendit Dijs obsequi, vni soli & vero impendisset Deo. Quo tempore Romani bellum cum Faliscis & Capenatibus gerebant, victi fuerunt duo Romanorum Duces. Ceterùm dum Marcus Furius Camillus ei bello dux præfektus esset, antequam ad bellum proficisceretur, splendida Dijs Romæ sacrificia fecit, & si victor reuerteretur, ædem se conditurum amplissimam vouit. Camillus

3
3
LIII. 5.

lus ergo victor redux, non modò tem-
 plum, quod vouerat, condidit, sed o-
 mnibus etiam, quæ de præda & triumpho
 illi obtigerat opibus, illud locupletauit:
 cumq; nonnulli obniterentur Duces, a-
 nimum Dijs consecrare, pecunias verò
 militibus diuidere oportere dictitantes:
 Ego, inquit, vt homo, vnum à Dijs trium-
 phum petij, ipsi verò vt Dij, multos mihi
 dederant, quamobrem iustum mihi vi-
 detur, vt si in promittendo parcus fui,
 in præstandis promissis largus sim. Cum
 Q. Fabius & P. Decius bellum contra Sa-
 mnites, Hætruscos & Umbros parabant,
 multa Romæ signa & prodigia conspecta
 sunt horrenda & formidabilia, quæ pa-
 uorè non tantùm intuentibus, sed etiam
 audientibus incusserunt; itaque Romani
 viri foeminaq; dies & noctes plurimis &
 maximis Deos sacrificijs placabant, Dijs
 Romanis semel placatis, nullã dictitantes
 in bellis cladem ampliùs esse metuendã.

Hæc Gentilium pauca allata exempla
 meritò redarguunt & pudefaciunt Chri-
 stianos Principes: turpe enim dictu est,
 Romanos veteres Dijs vanis tam seriò
 seruijsse, & Christianos maxima ex parte
 vero

VERO

vero Deo per ludum seruire. Sed nec me-
sacrum deserunt scripta, quibus pro-
positum confirmem. Quid enim Iudæi,
eorumq; belli Duces, & populi Principes,
depositis armis, primò aggressi sunt age-
re quàm templum restaurare, sacra pol-
luta mundare, altaria consecrare? Testes
huius sunt Iosue, Machabæi, & alij plu-
rimi.

Quanta cura & sollicitudine benedi-
ctus ille Iudæ & Israël's Rex impensas
pro templi mole construenda prouidit?
2. Par. 29. Domus, inquit, quam edificari volo, ta-
lis esse debet, vt in cunctis regionibus no-
minetur. Et ob hanc causam omnes præ-
parauit impensas.

DAMNA VIOLATORVM. TEM- PLORVM.

Quàm verò laudabiles deuoti Prin-
cipes in templorum veneratione, & o-
rationum fusione, tam vituperabiles &
pœnis obnoxij sunt eorundem violato-
res. Audi quid Marcus Aurelius mortui
proximus testamenti loco Commendo
filio, quem Imperij successorem reliquit,
recommendaret: Commendo tibi, fili,
inquit,

inquit, ædium sacrarum curam, ne scilicet irreuerenter tractentur: Cogita, inquit, fili, Dijs seruire, templa honorare, Sacerdotes venerari, res esse Principi nõ arbitrarias, sed maximè necessarias: & caulam addit: Tam diu enim Romanorũ durauit gloria, quamdiu Deorum tuorũ cultores, & de templis solliciti fuerunt, infelix Poenorum Regnum, neque magis uexors neq; minùs opulentum Romano fuit, veruntamen à Romanis victi sunt, quia thesaurorum amatores maximi, & negligentes templorum cultores fuerunt. Hæc ille. Idem damni Romanis accidisse, his uersibus testatur:

*Delicta maiorum immeritus lues,
Romane, donec templa refeceris,
Aedesq; labentes Deorum,
Æda nigro simulacra fumo.*

Annon apud Babyloniam Balthassar, *Dan. 5.* quòd uasa sacra, quæ pater eius ex tẽplo asportauerat, in conuiuio ad ostentationem proferret, eadem nocte & regno & uita exutus est? Cur Iudeorum Respubl. toties pœnas dedit, ut *Agg. 1.* seminaret multum, *meteret parum, comederet & non saturaretur, operiret se & non calefieret, respiceret*

ret

ret ad amplius, & fieret minus, inferret in domum, & exsufflaret illud Deus? Quia domus Dei deserta. Apertam fatis & terrificam Paulus minationem ingerit, dum dicit: Si quis templa Dei violauerit, disperdet eum Deus.

CHRISTVS TEMPLA VENERATUR.

Benedictus itaq; Christus Rex noster, qui ad omnium Regum formationem templis desert, orationibus semper intentus. Verè, Christe, Princeps benedictus es, tu enim templa frequentasti, tu preces ingeminasti, tu omnium magnarum rerum principium orsus es à Deo. Prædicationem incepturus orat, ieiunat, *Marth. 4* contemplatur. *Ductus est Iesus à spiritu in desertum.* Discipulos electurus *pernoctavit in oratione.* Miracula factururus *Luc. 6.* *Ioan. 6.* *Hebr. 8.* *coelum suspicit, orat, gratias agit, & vitam denique cum sanguine, lachrymis & precibus effudit.* Igitur benedictus Rex pacificus, & cum illo benedicti Principes, si deuotioni sese dederint. Pietas ad omnia utilis. Quid Principes petunt? Victoriã? Prosperitate? Pacem? Pietas ad omnia utilis.

Con-

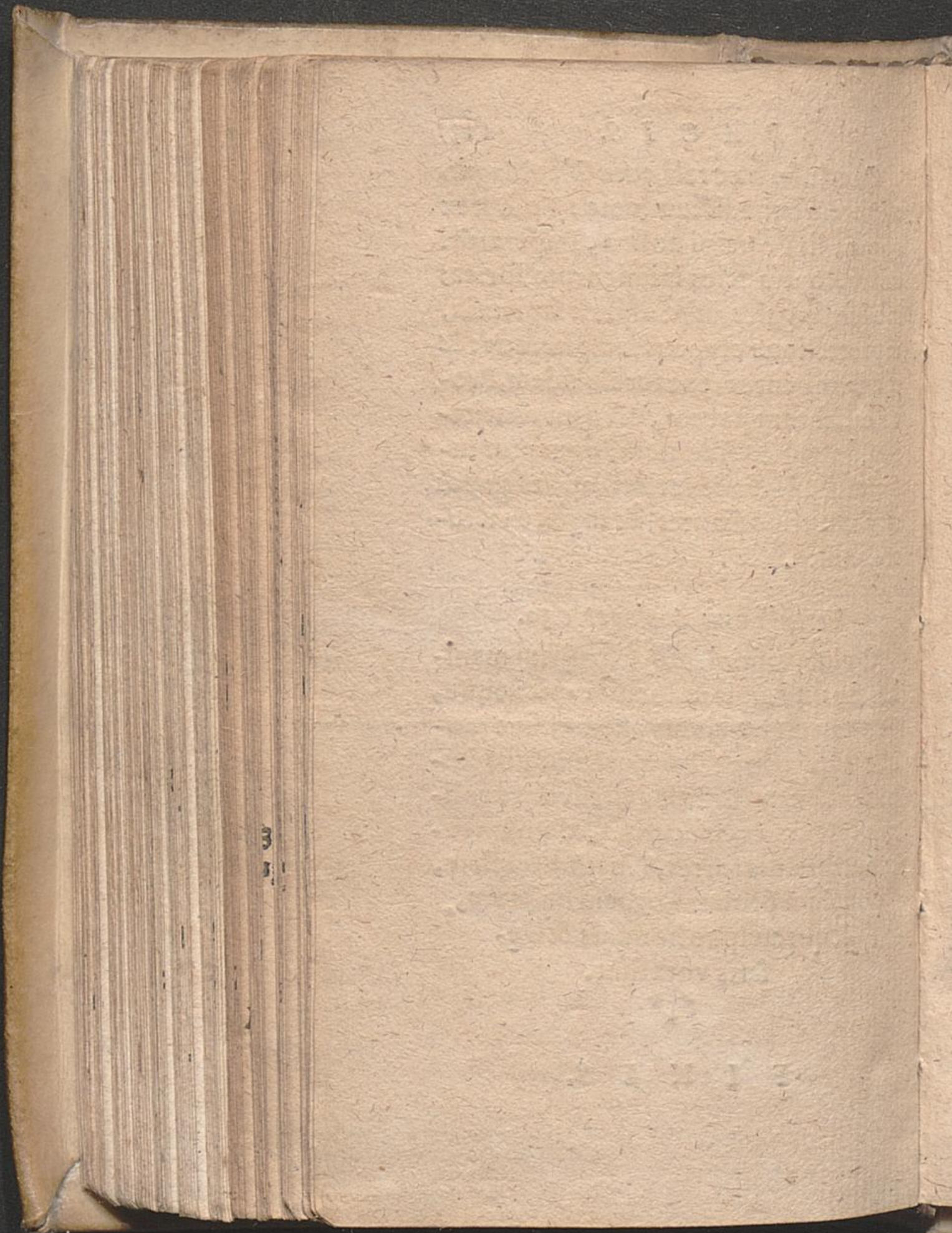
Concludo hæc tali, cum Olo Magno
ad Regem benedictum, voto: Tu, ô Rex
gloriz, sis Principi nostro, Imperatori
nostro, contra acies inimicorum, lorica
in aduersis galea, in prosperis sapientia,
in protectione clypeus sempiternus: &
præsta, vt gentes teneant illi fidem, Pro-
ceres habeant pacem, diligant charita-
tem, fugiant cupiditatem, loquantur iu-
stitiam, custodiant veritatem, vt semper
maneant tripudiantes, & in pace victo-
res. Amen.

Tertullianus Apologet. c. 30.

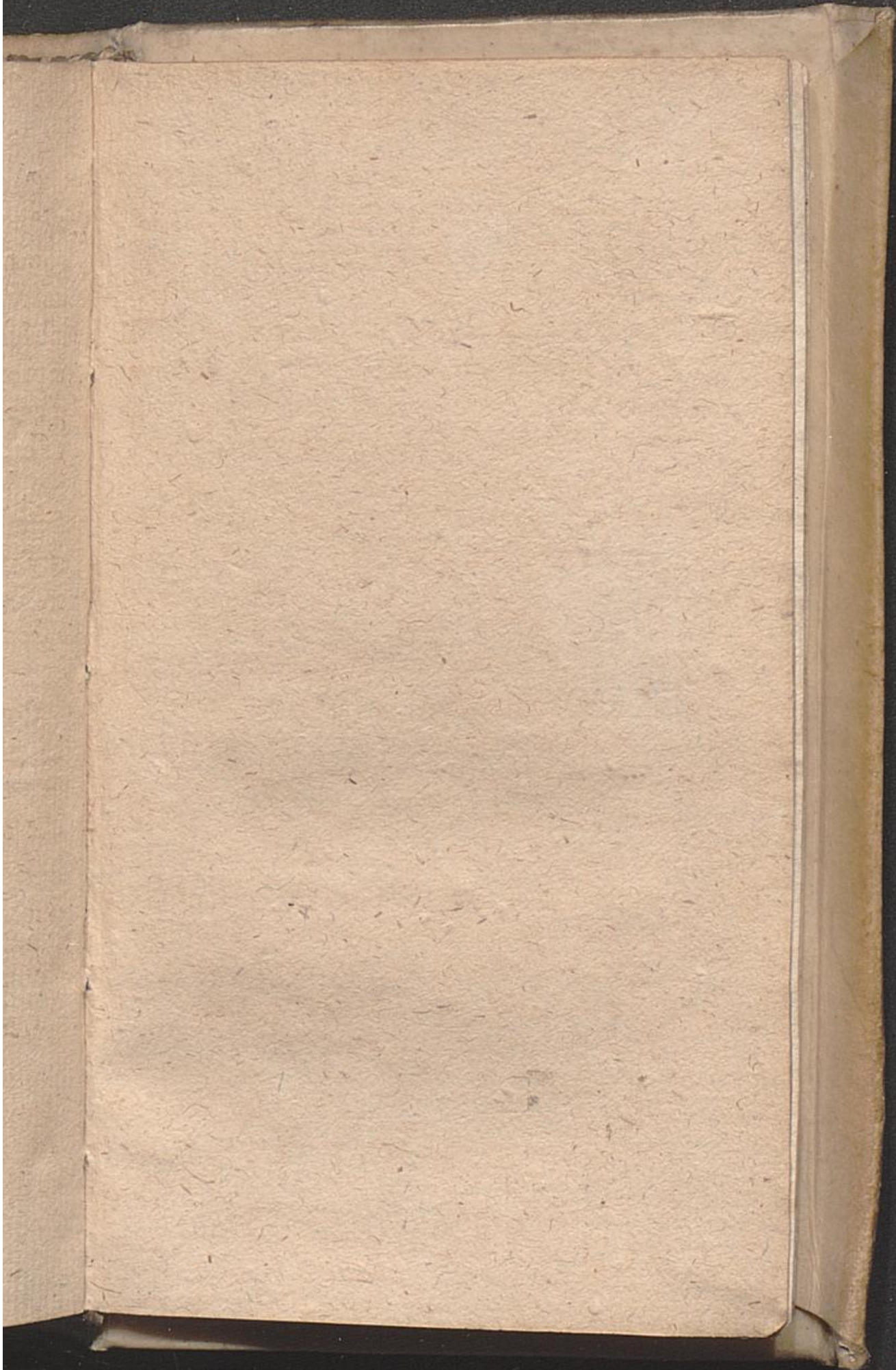
Coelum suspicientes Christiani man-
bus expansis, quia innocuis capite nudo,
quia non erubescimus, deniq; sine mo-
nitore, quia de pectore, oramus pro Im-
peratoribus, precantes vitam illis proli-
xam, Imperium securum, domum tu-
tam, Exercitus fortes, Senatam fidelem,
populum probum, orbem quietum,
& quæcunq; hominis & Cæ-
saris vota sunt.

* *
*

F I N I S.

3
1

3

1

